

SNDT Women's University, Mumbai

Undergraduate Degree / UG
Programme (Syllabus as Per NEP) -
Faculty of Humanities

NON-AEDP BA MARATHI

As Per NEP – 2020

Semester – III to VI Syllabus
(W.E.F. Academic Year 2026-27)

Programme Template:

Programme Degree B.A.	:	B.A.
Parenthesis	:	Marathi
Preamble	:	B.A.- I, Semester- I and Semester- II – First Exit with “Certificate in basic Marathi Literature” B.A.- II, Semester- III and Semester- IV – Second Exit with “Diploma in Marathi Literature” B.A.- III, Semester- V and Semester- VI – Third Exit with Bachelors Degree B.A.- IV, Semester- VII and Semester- VIII – Fourth Exit Bachelors Degree [HONORS/RESEARCH]
Programme Specific Outcomes (PSOs)		After completing this programme, Learner will
	1.	अभ्यासांती विद्यार्थिनींमध्ये मराठी भाषा आणि साहित्याबद्दल ज्ञान वृद्धिगंत होईल
	2.	साहित्यासोबतच विविध ज्ञानशाखांकडे बघण्याचा सकारात्मक दृष्टिकोन निर्माण होईल
	3.	त्यांच्यात मराठी विषयाच्या अभ्यासाने नवनवीन कौशल्ये विकसित होण्यास मदत मिळेल
	4.	नव्या सर्जनशील लेखनाची क्षमता त्यांच्यात विकसित होईल
	5.	समाजात आपली गुणवत्ता त्या सिद्ध करू शकतील
	6.	मराठी भाषा , साहित्य या विषयात त्या पारंगत होतील
7.	अमराठी विद्यार्थिनींनाही या अभ्यासातून विशेष असे कौशल्य प्राप्त करता येईल	
Eligibility Criteria for Programme		H.S.S.C.
Intake (For SNDTWU Departments and Conducted Colleges)		As per university rule

- *External Examination does not always mean Theory paper. It may practical examination, Product submission, projects, etc. checked by external examiners.*
- *Internal evaluation should not be Written Theory papers like Unit tests. Internal marks will be acquired through practical, smallgroup or individual Projects, activities, presentations, seminars, workshops, products, assignments, application- based work, reports, etc.*
- Practical may be part of the main courses alongwith theory modules instead of having separate courses of practical work.

NON AEDP BA MARATHI SEM III TO VI

SN	Courses	Type of Course	Credits	Marks	Int	Ext
	Semester III					
30110411	मराठी कादंबरी	Major (Core)	4	100	50	50
30110412	मराठी व्याकरण	Major (Core)	4	100	50	50
30110413	मराठी स्त्री साहित्य	Major (Core)	4	100	50	50
30310411	मराठी नाट्यरूपे : पथनाट्य	Minor Stream	2	50	0	50
30410411	मराठी रूपक कथा	OEC	2	50	0	50
30810401	MODERN INDIAN LANGUAGE मराठी भाषेचा परिचय भाग १	AEC	2	50	50	0
3.7	CC		2	50	50	
30110404	वृत्तपत्रविद्या आणि संपादन	Major Core	2	50	50	
			22	550	300	250
	Semester IV					
40110411	मराठी कविता- 'काव्यशिल्प' (अभ्यासमंडळ संपादित पुस्तक)	Major (Core)	4	100	50	50
40110412	मराठीच्या बोली	Major (Core)	4	100	50	50
40310411	ग्रामीण साहित्य	Minor Stream (Core)	4	100	50	50
40410412	शब्दांकन	OEC	2	50	0	50
40710411	प्रसारमाध्यमांसाठी मराठीचे उपयोजन	SEC	2	50	0	50
40810411	MODERN INDIAN LANGUAGE मराठी भाषेचा परिचय भाग २	AEC	2	50	0	50
4.7	C C		2	50	50	
40310402	सामाजिक बांधिलकी उपक्रम	Minor Stream	2	50	50	
			22	550	250	300

Exit with UG Diploma with 10 extra credits (44 + 10 credits)

SN	Courses	Type of Course	Credits	Marks	Int	Ext
	Semester V					
50110411	मराठी नाटक	Major (Core)	4	100	50	50
50110412	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग- १	Major (Core)	4	100	50	50
51010411	भारतीय साहित्यशास्त्र भाग-१	IKS (Major Specific)	2	50	0	50
50310412	मराठी बोली	Minor Stream	4	100	50	50
50310411	दलित साहित्य	Minor Stream	4	100	50	50
50610402	सूत्रसंचालन: तंत्र आणि उपयोजन	VSC- 4	2	50	50	0
50110403	वृत्तपत्रविद्या आणि संपादन	Major (Core)	2	50	50	0
			22	550	300	250
	Semester VI					
60110411	मराठी भाषेचा इतिहास	Major (Core)	4	100	50	50
61310421	Field Project in Marathi	FP	4	100	50	50
60210412	भारतीय साहित्यशास्त्र भाग- २	Major (Elective)	4	100	50	50
60210413	भाषांतरित साहित्य	Major (Elective)	4	100	50	50
61210421	OJT	OJT	4	100	50	50
61510421	CE	CE	2	50	0	50
			22	550	250	300

COURSE SYLLABUS

SEMESTER- III

3.1 मराठी कादंबरी (MAJOR CORE)

Course Title	मराठी कादंबरी
Course Credits	4 श्रेयांक
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. कादंबरी या साहित्यप्रकाराची संकल्पना , स्वरूप , घटक या गोष्टींचे आकलन होईल . 2. मराठी कादंबरीतील विविध प्रवाहांचे ज्ञान होईल . 3. या कादंबऱ्यांमधील आशय आणि अभिव्यक्तीचे आकलन होईल. 4. कादंबरीचे विश्लेषण आणि समीक्षण करता येईल. 5. मराठी कादंबरीचे वाचन करण्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Module 1 (Credit 1)	कादंबरी संकल्पना व स्वरूप
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. कादंबरीची संकल्पना व स्वरूप यांचे आकलन होईल. 2. कादंबरीच्या घटकांचे ज्ञान होईल.
Content Outline	<ul style="list-style-type: none">कादंबरी साहित्यप्रकाराची संकल्पना व स्वरूपकादंबरीचे घटक
Module 2(Credit 1)-	मराठी कादंबरी आणि विविध प्रवाह
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. स्वातंत्र्योत्तर काळातील विविध सांस्कृतिक घडामोडींचे ज्ञान होईल. 2. मराठी कादंबरीतील विविध प्रवाहांची माहिती मिळेल.
Content Outline	1. मराठी कादंबरीतील विविध प्रवाह निर्माण होण्यामागील पार्श्वभूमी 2. ग्रामीण कादंबरी, महानगरी कादंबरी, स्त्रीवादी कादंबरी, दलित कादंबरी, आदिवासी कादंबरी
Module 3 (Credit 1)-	बनगरवाडी
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. बनगरवाडी - व्यंकटेश माडगूळकर कादंबरीचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल. 2. बनगरवाडी मधील समस्या आणि आविष्कार यांची स्वतःच्या शब्दांत मांडणी करता येईल.

Content Outline	<ul style="list-style-type: none"> • बनगरवाडी व्यंकटेश माडगूळकर या कादंबरीतील आशयसूत्रे , पात्रचित्रण, वातावरण, भाषा, निवेदन शैली , रचनाबंध यांचा अभ्यास
Module 4 (Credit 1)-	अंधारवाटा
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <p>१. अंधारवाटा- सुभाष भेंडे कादंबरीचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल</p> <p>२. अंधारवाटा मधील समस्या आणि आविष्कार यांची स्वतःच्या शब्दांत मांडणी करता येईल.</p>
Content Outline	<ul style="list-style-type: none"> • अंधारवाटा- सुभाष भेंडे या कादंबरीतील आशयसूत्रे, पात्रचित्रण, वातावरण, भाषा, निवेदन शैली, रचनाबंध यांचा अभ्यास

1. कादंबरी संकल्पना लेखन व सादरीकरण
2. विविध प्रवाहातील कादंबऱ्यांची सूची तयार करून सादरीकरण
3. बनगरवाडी कादंबरीचे अभिवाचन
4. अंधारवाटा कादंबरीचे अभिवाचन

संदर्भ

1. कादंबरी - अंधारवाटा, सुभाष भेंडे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
2. कादंबरी - बनगरवाडी, व्यंकटेश माडगूळकर, मौज प्रकाशन
3. साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार, वा. ल. कुलकर्णी गौरव ग्रंथ, संपादक- श्री.पु. भागवत, सुधीर रसाळ आणि इतर
4. मराठी कादंबरी समाजशास्त्रीय समीक्षा, डॉ. रविंद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, जानेवारी 2000

3.2 मराठी व्याकरण (MAJOR CORE)

Course Title	मराठी व्याकरण
Course Credits	4 श्रेयांक
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. विद्यार्थ्यांना मराठी व्याकरणाचा परिचय करून देणे. 2. भाषेच्या अभ्यासात व्याकरणाचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना कळेल. 3. भाषा व्यवहार अधिक सहजपणे करता येईल. 4. व्याकरणातील बदलाचा परिचय होईल.
Module 1 (Credit 1)-	मराठी व्याकरण : स्वरूप आणि तत्त्वमीमांसा
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. भाषा-व्याकरण संबंध समजतील. 2. व्याकरण म्हणजे काय हे समजेल. 3. व्याकरणाचे प्रयोजन लक्षात येईल. 4. मराठी व्याकरणाची परंपरा याबद्दल माहिती मिळेल. 5. मराठीचे प्रमाणत्व आणि मराठीच्या बोली यांची माहिती मिळेल. 6. बोली, भूगोल आणि संस्कृती समजतील.
Content Outline	1. भाषा व्याकरण संबंध 2. मराठी व्याकरणाची परंपरा 3. मराठीचे प्रमाणत्व आणि मराठीच्या बोली
Module 2 (Credit 1)	मराठीतील वर्णविचार
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. 'वर्ण' कशास म्हणावे हे समजेल. 2. वर्णांचे वर्गीकरण/वर्णांची उच्चारस्थाने समजतील. 3. मराठीची वर्णमाला (जुनी आणि नवी) समजेल. 4. मराठीतील जोडाक्षरे अथवा संयुक्त वर्ण कळतील. 5. मराठीतील बिंदू व अनुस्वार याबद्दल माहिती मिळेल. 6. मराठीतील संधी आणि स्वराघात याबद्दल माहिती मिळेल.
Content Outline	1. वर्णांचे वर्गीकरण/वर्णांची उच्चारस्थाने 2. मराठीची वर्णमाला (जुनी आणि नवी) 3. मराठीतील जोडाक्षरे अथवा संयुक्त वर्ण याचा अभ्यास
Module 3 (Credit 1)-	शब्दविचार
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to

	<ol style="list-style-type: none"> 1. शब्दांचे स्वरूप आणि प्रकार (विकारी आणि अविकारी) समजतील. 2. नाम, सर्वनाम, विशेषणे याबद्दल माहिती मिळेल. 3. धातू अथवा क्रियापद याबद्दल माहिती मिळेल. 4. क्रियाविशेषण अव्यये याबद्दल माहिती मिळेल. 5. उभयान्वयी अव्यये याबद्दल माहिती मिळेल. 6. शब्दयोगी अव्यये याबद्दल माहिती मिळेल. 7. उद्गारवाचक अथवा केवलप्रयोगी याबद्दल माहिती मिळेल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. शब्दांचे स्वरूप आणि प्रकार (विकारी आणि अविकारी) 2. शब्दांच्या जाती
Module 4 (Credit 1)	मराठीतील विभक्तीविचार
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विभक्ती याबद्दल माहिती मिळेल. 2. विभक्ती अर्थावरून की प्रत्ययावरून मानाव्यात याबद्दल माहिती मिळेल. 3. प्रत्यायवाद्यांचा विचार समजेल. 4. विभक्ती प्रत्ययाचे वेगळेपण समजेल. 5. कारकविचार व कारकव्यवस्था याबद्दल माहिती मिळेल. 6. विभक्ती प्रत्ययाहून तद्धित प्रत्ययाचे वेगळेपण समजेल. 7. विभक्ती प्रत्ययाचे शब्दयोगी अव्ययाहून वेगळेपण कळेल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. विभक्ती 2. विभक्ती प्रत्यय 3. विभक्तीचे प्रकार

1. मराठी व्याकरणाची परंपरा यावरती टिपण तयार करा.
2. मराठी वर्णमाला आणि अक्षरमाला यावरती भिक्तीचित्र तयार करणे.
3. शब्दांच्या जाती यावरील टिपण तयार करा.
4. विभक्तीच्या प्रकारांची माहिती सांगा.

संदर्भ

१. अर्जुनवाडकर कृष्ण श्रीनिवास, "मराठी व्याकरणाचा इतिहास", मुंबई विद्यापीठ व ज्ञानमुद्रा, पुणे (१९८१).
२. आचार्य मा. रा., "मराठी व्याकरण विवेक", संजय प्रकाशन, पुणे (१९९०).
३. कालेलकर ना. गो., "भाषा आणि संस्कृती", मौज प्रकाशन गृह, मुंबई (१९६२).
४. केळकर ग. ह., "मराठी व्याकरणाची मूलतत्त्वे", सिटी बुक स्टॉल, पुणे (१९८३).
५. गोडबोले कृष्णशास्त्री, "मराठी भाषेचे नवीन व्याकरण", (१८७४).

६. गोविलकर लीला, "मराठीचे व्याकरण", मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे (१९९३).
७. चिपळुणकर कृष्णशास्त्री, "मराठी व्याकरणावर निबंध, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे (१९७१).
८. जोशी रामचंद्र भिकाजी, "प्रौढबोध मराठी व्याकरण" (१९२५).
९. तर्खडकर दादोबा पांडुरंग, "महाराष्ट्र भाषेचे व्याकरण" (१८८१).
१०. दामले मोरो केशव, "शास्त्रीय मराठी व्याकरण", देशमुख आणि कंपनी, पुणे (१९७०).
११. दीक्षित प्र. ना., "मराठी व्याकरण : काही समस्या", फडके बुकसेलर्स, कोल्हापूर (१९९०).
१२. परब प्रकाश, "मराठी व्याकरणाचा अभ्यास", ओरिएंट लॉगमन (२००२).
१३. मंगरूळकर अरविंद, "मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार", पुणे विद्यापीठ, पुणे (१९७८).
१४. मोने मोरेश्वर सखाराम, "मराठी साहित्य व व्याकरण" (१९३४).
१५. सबनीस महादेव पांडुरंग, "आधुनिक मराठीचे उच्चतर व्याकरण" (१९५१).
१६. मराठी व्याकरणातील वादस्थळे, डॉ. सुनील रामटेके, ग्रंथाली, मुंबई, २०१६.

3.3 मराठी स्त्री साहित्य (MAJOR CORE)

Course Title	मराठी स्त्री साहित्य
Course Credits	4 श्रेयांक
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. मराठी स्त्री साहित्यप्रकाराची ओळख , परंपरा अभ्यासणे . 2. मराठी स्त्री साहित्याचे स्वरूप अभ्यासणे . 3. स्त्री साहित्यप्रकाराचे वेगळेपण अभ्यासणे. 4. या आत्मकथनाचे स्वरूप 5. या आत्मकथनाचे आशय व वेगळेपण अभ्यासणे.
Module 1 (Credit 1)-	स्त्री साहित्याची संकल्पना व स्वरूप
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. स्त्री साहित्याची संकल्पना, स्वरूप व वैशिष्ट्ये अभ्यासणे. 2. मराठी स्त्री साहित्याची परंपरा माहिती
Content Outline	1. स्त्री साहित्याची संकल्पना स्वरूप व वैशिष्ट्ये 2. मराठी स्त्री साहित्याची परंपरा माहिती
Module 2 (Credit 1)	मराठी स्त्री साहित्याची वाटचाल
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. मराठी स्त्री साहित्याची वाटचाल अभ्यासणे.
Content Outline	2. मराठी स्त्री साहित्याची वाटचाल 3. स्त्री साहित्याचा मागोवा
Module 3 (Credit 1)	आयदान
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. नेमलेल्या साहित्यकृतीची ओळख आशय व अभिव्यक्ती समजून घेतील. 2. नेमलेल्या साहित्यकृतीची भाषिक अभिव्यक्ती व वेगळेपण माहिती करून घेतील.
Content Outline	1. आयदान - उर्मिला पवार आत्मकथनाचे आशय सूत्र 2. आयदान - आत्मकथनातील सामाजिकता 3. आयदान - आत्मकथनाचे रचना विशेष 4. आयदान - आत्मकथनाचे वेगळेपण
Module 4 (Credit 1)	वाळूचा प्रियकर
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to

	<ol style="list-style-type: none"> 1. वाळूचा प्रियकर - मल्लिका अमर शेख (कविता संग्रह) 2. वाळूचा प्रियकर मधील आशय सौंदर्य , प्रतिमा सृष्टी , कवितेचा रूपबंध , काव्यात्मता, कवितेची भाषा आणि सौंदर्य , कवितेचे वेगळेपण अभ्यासणे. 3. नेमलेल्या साहित्यकृतीचे स्वरूप व आशयसूत्र समजून घेता येईल. 4. नेमलेल्या साहित्यकृतीमधील स्त्री जीवन समजून घेता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. वाळूचा प्रियकर काव्यसंग्रहाचे स्वरूप व आशयसूत्र 2. वाळूचा प्रियकर मधील स्त्री जीवन 3. वाळूचा प्रियकर मधील सामाजिकता 4. वाळूचा प्रियकर मधील विद्रोह

1. स्त्री साहित्याच्या संकल्पनेवरील टिपण लेखन.
2. स्त्री साहित्याच्या वात्वालीवरील टिपण लेखन.
3. आयदानचे अभिवाचन
4. वाळूचा प्रियकरमधील कवितांचे सादरीकरण

संदर्भ

1. स्त्रीवादी समीक्षा : स्वरूप आणि उपयोजन - डॉ. अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
2. आयदान - उर्मिला पवार, ग्रंथाली, मुंबई.
3. वाळूचा प्रियकर - मल्लिका अमर शेख (कविता संग्रह)
4. स्त्रीवादी समीक्षा:स्वरूप आणि उपयोजन – डॉ. अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज प्रकाश, पुणे
5. स्त्रीसाहित्याचा मागोवा (खंड १ ते ४), संपा. मंदा खांडगे व इतर, साहित्यप्रेमी भगिनीमंडळ, पुणे
6. १९८० नंतरचे स्त्री-निर्मित कथनपर साहित्य, संपा पुष्पलताराजापुर-तापस, २०१० शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
7. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास १९५० ते २००० (खंड ७ भाग १ व ३), महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
8. वाङ्मयप्रकार : संकल्पना व स्वरूप संपा. आनंद वास्कर, अन्वय प्रकाशन पुणे
9. प्रदक्षिणा (खंड १ आणि २) - कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
10. आयदान:सांस्कृतिक ठेवा – संपादक- डॉ.सिसिलिया करवलो, सतीश काळसेकर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

3.4 मराठी नाट्यरूपे : पथनाट्य Minor stream

Course Title	मराठी नाट्यरूपे : पथनाट्य
Course Credits	2 श्रेयांक
Course Outcomes	<p>After going through the course, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. पथनाट्य या मराठी नाट्यरूपाचा परिचय करून घेणे . 2. पथनाट्य लेखनाच्या परंपरेचा आढावा घेणे . 3. पथनाट्याचा आविष्कार व सादरीकरण तंत्राची ओळख व वेगळेपण अभ्यासणे. 4. नेमलेल्या पथनाट्यातून अभिव्यक्त होणाऱ्या आशय, विषयांचे, मूल्यांचे वेगळेपण अभ्यासणे.
Module 1 (Credit 1)	पथनाट्य : एक नाट्यप्रकार
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. पथनाट्य या नाट्यप्रकाराचे स्वरूप तंत्र परंपरा आणि वेगळेपण समजेल. 2. हुंडाबळी या पथनाट्यातून सामाजिक प्रश्नांची ओळख होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. पथनाट्याचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्य 2. पथनाट्याच्या आविष्कार सादरीकरण इत्यादीचे तंत्र अभ्यासणे. 3. हुंडाबळी या पथनाट्याचे आशय सादरीकरण व त्यातून अभिव्यक्त झालेला सामाजिक प्रश्न समजावून घेणे. 4. प्रसारमाध्यमांचे दुष्परिणाम या पथनाट्याचे आशय सादरीकरण व त्यातून अभिव्यक्त झालेला सामाजिक प्रश्न समजावून घेणे.
Module 2 (Credit 1)	हुंडाबळी
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ‘ हुंडाबळी’ या पथनाट्यातून दुष्काळ या सामाजिक समस्येची ओळख होईल. या पथनाट्यातून सादरीकरणाचे वेगळेपण समजेल. 2. प्रसारमाध्यमांचे दुष्परिणाम या पथनाट्यातील आशय, सादरीकरण आणि नाटकातून मांडलेला विषय समजेल.
Content Outline	<ul style="list-style-type: none"> • ‘हुंडाबळी’ या पथनाट्याचे आशय समजून घेणे . • ‘हुंडाबळी’ या पथनाट्यातील पात्ररचना, सादरीकरण, त्यातील सामाजिक समस्या अभ्यासणे • प्रसारमाध्यमांचे दुष्परिणाम’ या पथनाट्याचे आशय समजून घेणे . • प्रसारमाध्यमांचे दुष्परिणाम या पथनाट्यातील पात्ररचना, सादरीकरण, त्यातील सामाजिक समस्या अभ्यासणे

1. पथनाट्य या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप यावरील टिपण लेखन
2. 'हुंडाबळी' या पथनाट्यातील विविध दृशांचे सादरीकरण

संदर्भ

- १) सडक नाटक, अविनाश कदम, लोकवाड.मयगृह प्रकाशन, मुंबई
- २) नाट्य,लोकनाट्य ते पथनाट्य, डॉ. संजय भागवत, अक्षरमानव प्रकाशन, पुणे
- ३) दलित पथनाट्य चिंतन, डॉ. ई ईश्वरनंदपुरे, प्रज्ञास्पर्शप्रकाशन, नागपूर
- ४) नाट्यदर्शन, पराग घोंगे, विजय प्रकाशन, नागपूर, २०१२.
- ५) भारतीय नाट्यप्रयोग विज्ञान, अ. म. जोशी, स्नेहवर्धन, पुणे, १९६५.
- ६) समकालीन मराठी रंगभूमी, संपा. राजेंद्र नाईकवाडे/राजन जयस्वाल, विजय प्रकाशन, नागपूर, २०१०.
- ७) मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री, मकरंद साठे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई. २०११.

3.5 रूपक कथा OEC

Course Title	रूपक कथा
Course Credits	2 श्रेयांक
Course Outcomes	After going through the course, learners will be able to 1. रूपक कथा या साहित्यप्रकाराची ओळख , परंपरा अभ्यासणे . 2. रूपक कथांचे स्वरूप अभ्यासणे . 3. रूपक कथांचे वेगळेपण अभ्यासणे . 4. सांज शकुन रूपक कथासंग्रहातील प्रतिनिधिक कथांचे स्वरूप अभ्यासणे.
Module 1 (Credit 1)- रूपक कथेचे स्वरूप	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1 रूपक कथा साहित्य प्रकाराची संकल्पना व स्वरूप जाणून घेतील. 2. मराठीतील रूपक कथांची परंपरा माहिती होईल.
Content Outline	1 रूपक कथा साहित्य प्रकाराची ओळख व परंपरा.
Module 2 (Credit 1) - सांजशकुनमधील रूपक कथा	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. सांजशकुन या रूपक कथा संग्रहातील आसरा, भेट, प्रॉमिथ्यूस या रूपक कथांचा आशयसूत्र, भाषा शैली व अभिव्यक्ती समजून घेतील. 2. भाषिक अभिव्यक्ती अभिव्यक्तीचे वेगळेपण माहिती करून घेतील.
Content Outline	सांजशकुन - जी ए कुलकर्णी आसरा, भेट , प्रॉमिथ्यूस (कथा)

1. सांजशकुन मधील रूपक कथांचे अभिवाचन
२. विद्यार्थिनींनी स्वतंत्र रूपक कथेचे लेखन करून त्याचे सादरीकरण

संदर्भ सूची-

1. सांजशकुन - जी ए कुलकर्णी
2. अनंत काणेकर - रूपेरी वाळू
3. मृगजळातील कळ्या- विष्णू सखाराम खांडेकर
4. वायुलहरी- विष्णू सखाराम खांडेकर
5. प्रदक्षिणा खंड 1 आणि 2, संपा. जयंत वष्ट, कॉटिनेंटल प्रकाशन, पुणे
6. मराठी कथा उद्गम व विकास, इंदुमती शेवडे, सोमैय्या पब्लिकेशन, मुंबई

7. मराठी कथेची स्थितीगती, डॉ. अंजली सोमण, कॉटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९९५
8. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, संपा. रा. ग. जाधव, म. सा. प., पुणे
9. मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप, संपा. हातकलांगणेकर/पवार, पॉप्युलर प्रकाशन, पुणे

3.6 MODERN INDIAN LANGUAGE (AEC)

Course Title	मराठी भाषेचा परिचय - भाग १
Course Credits	2 श्रेयांक
Course Outcomes	<p>After going through the course, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना दैनंदिन व्यवहारात मराठीतून संभाषण करता येईल . 2. विद्यार्थ्यांना मराठीतील विविध व्यवहारोपयोगी शब्दांचे ज्ञान होईल . 3. विद्यार्थ्यांना मराठीतील काळ, लिंग, वचन आदी गोष्टींच्या वापराच्या तंत्राचे आकलन होईल 4. विद्यार्थी मराठी भाषेची लिपी आत्मसात करतील. 5. विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी भाषेविषयी अभिरुची निर्माण होईल.
Module 1(Credit 1)- भाषा वापराचा प्राथमिक परिचय	
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना स्वतःची ओळख आणि इतरांचा परिचय करून घेणे या संदर्भात संवाद साधता येईल. 2. विद्यार्थी रोजच्या दिनक्रमातील गोष्टींविषयी बोलू शकतील. उदा. माझे गाव कुटुंब, शाळा, मित्र इ. 3. विद्यार्थ्यांना मराठीतील शब्दांची माहिती होईल. 4. विद्यार्थ्यांना काळ, वचन, लिंग यांच्या मराठीतील वापराचे तंत्र अवगत होईल <ol style="list-style-type: none"> 1. स्वतःची ओळख करून देणे आणि इतरांचा परिचय करून घेणे 2. रोजच्या दिनक्रमातील गोष्टींविषयी बोलणे 3. दैनंदिन वापरातील विविध मराठी शब्दांची माहिती उदा. वस्तू, पदार्थ, सणवार इत्यादी 4. काळ, वचन, लिंग यांच्या मराठीतील वापराचे तंत्र
Module 2 (Credit 1)- मराठी वर्णमाला	
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थी दैनंदिन व्यवहारातील विषय तसेच प्रसंग या संदर्भात संवाद साधू शकतील 2. विद्यार्थी मराठी वर्णमाला बाराखडी मुख्य विरामचिन्हे आणि जोडाक्षरे यांचे लेखन करतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. विविध प्रसंगी उपयुक्त ठरतील अशा संवादांचा सराव घेणे उदा. खरेदी, चौकशी, परवानगी घेणे, आनंदाचे प्रसंग इत्यादी 2. मराठी वर्णमाला, बाराखडी, मुख्य विरामचिन्हे आणि जोडाक्षरे

1. विद्यार्थीनी स्वतःचा परिचय करून देतील.
2. संभाषणात मुख्य विरामचिन्हे आणि जोडाक्षरे यांचा उपयोग करून सादरीकरण करणे.

संदर्भ सूची

1. सुगम मराठी व्याकरण लेखन – मो. रा. वाळिंबे
2. व्यवहारिक मराठी - ल रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
3. व्यावहारिक मराठी - स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
4. मराठी भाषा : व्यवस्था आणि अध्यापन, कॉटिनेंटल प्रकाशन, पुणे
5. वृद्धि : भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई

3.8 F.P (FIELD PROJECT)

	Field Work & Project
	पुढील ठिकाणी व्यक्ती /संस्था यांना भेट देऊन सर्वेक्षण व अभ्यास करतील
1	बोलीभाषांचा अभ्यास (व्यवसायांच्या बोली) भाजी बाजार, हमाल, घाऊक बाजार तंत्रज्ञ, गृहणी यांच्या बोली भाषेचा अभ्यास करणे
2	ग्रंथालयातील वाचकांच्या वाचन सवयी - ग्रंथालयांना भेट देऊन वाचकांचे सर्वेक्षण करतील वाचकांची पुस्तक निवड / वाचनासाठी देत असलेला वेळ इत्यादी
3	पुस्तक दुकानदारांना भेट देऊन पुस्तक विक्रीतील विविध प्रवाहांचा अभ्यास करणे अभ्यास करणे
4	Field work –60 तासांचे
5	गोळा केलेल्या माहितीचे विश्लेषण व विशेष मांडणारा फिल्ड प्रोजेक्ट लिहिणे

४.१ मराठी कविता : काव्यशिल्प (MAJOR CORE)

CourseTitle	मराठी कविता : काव्यशिल्प (अभ्यासमंडळ संपादित पुस्तक)
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	Aftergoingthroughthecourse,learners willbeableto 1. आधुनिक कवितेच्या अभ्यासानंतर काव्याची वैशिष्ट्ये समजून घेतील 2. मराठीतील मातब्बर कवींची त्यांना ओळख होईल 3. आधुनिक मराठी कवितेने साहित्याला काय नवे दिले याची जाणीव होईल. 4. कवितेतून प्रकटलेल्या वैविध्यपूर्ण अनुभवांचे दर्शन होईल.
Module1 (Credit1)- आधुनिक मराठी कविता- १	
Learning Outcomes	Afterlearningthemodule,learnerswillbeableto १. आधुनिक मराठी कवितेचा पाया रचनाऱ्या केशवसुतांपासून तर मर्ढेकरांपर्यंत कवितेचा प्रातिनिधिक प्रवास उलगडेल. २. कुसुमाग्रज आणि नामदेव ढसाळ यांच्या काव्यातील विलक्षण वेगळेपण अस्वादता येईल.
Content Outline	१. केशवसुत- तुतारी २. बहिणाबाई चौधरी- अरे संसार संसार ३. कुसुमाग्रज- स्वप्नांची समाप्ती ४. बा. सी. मर्ढेकर- भंगू दे काठिण्य माझे ५. नामदेव ढसाळ- रक्तात पेटलेल्या अगणित सुर्यांनो
Module2 (Credit1)- आधुनिक मराठी कविता- २	
Learning Outcomes	Afterlearningthemodule,learnerswillbeableto १. ग्रेस, नारायण सुर्वे, दि. पु. चित्रे यांच्या कवितेचे आकलन होईल. २. अरुण कोलटकर, सुरेश भट, अनुराधा पाटील यांच्या कवितेतील मर्म उलगडता येईल.
Learning Outcomes	१. ग्रेस- पाऊस २. नारायण सुर्वे- असं पत्रात लिवा ३. दि. पु. चित्रे- देवा याही देशात पाऊस पाड ४. अरुण कोलटकर- खेकडे ५. सुरेश भट- उषःकाल होता होता ६. अनुराधा पाटील- झाडावरून तोडलेल्या
Module3 (Credit1)- आधुनिक मराठी कविता- ३	
Learning	Afterlearningthemodule,learnerswillbeableto

Outcomes	१. विठ्ठल वाघ, सौमित्र, भुजंग मेश्राम, अरुण काळे यांच्या कवितेतील आशय समजून घेता येईल. २. अजय कांडर, सौमित्र यांच्या कवितेतील भावानुभूती समजून घेता येईल.
Content Outline	१. विठ्ठल वाघ- मेंढरं २. भुजंग मेश्राम- उलगुलान ३. अरुण काळे- नंतर आलेले लोक ४. अजय कांडर- आवाज ओल ५. सौमित्र- गारवा
Module4 (Credit1)- आधुनिक मराठी कविता- ४	
Learning	After learning the module, learners will be able to
Outcomes	१. ए. के. शेख, दा. सु. वैद्य, कल्पना दुधाळ यांच्या कवितांचा परिचय होईल. २. दीपककुमार खोब्रागडे, किरण येले यांच्या कवितेतील आशयविश्व कळेल.
Content Outline	१. ए. के. शेख- आम्हा जरा जगू द्या २. दा. सु. वैद्य- घाबरलेला उजेड ३. कल्पना दुधाळ- काही वर्षांनी ४. दीपककुमार खोब्रागडे- तू असाच उडत राहा पाखरा ५. किरण येले- बाईच्या कविता

१. आधुनिक कवितेचे जनक म्हणून केशवसुतांच्या काव्याची वैशिष्ट्ये यावर टिपण लेखन व सादरीकरण.
२. बहिणाबाईंच्या कवितांचे सादरीकरण
३. सौमित्र यांच्या काव्याचे सादरीकरण
४. कल्पना दुधाळ आणि अरुण काळे यांच्या कवितांवर टिपण लेखन व सादरीकरण.

संदर्भ सूची

१. समग्र केशवसुत- संपा. भा. श्री. पंडित, व्हिनस प्रकाशन, २०१५.
२. शिशिरागम, बा. सी. मर्ढेकर
३. बहिणाबाईंची गाणी (बहिणाबाई चौधरी), पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६९
४. विशाखा, कुसुमाग्रज, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, १९४२
५. गोलपिठा, नामदेव ढसाळ, नीलकंठ प्रकाशन, पुणे, १९७५
६. जाहीरनामा, नारायण सुर्वे पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७५.
७. काया मातीत मातीत, विठ्ठल वाघ, देशमुख आणि कंपनी, पुणे, १९९१.
८. एल्गार, सुरेश भट, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, आ. दु. १९८७
९. नवी पहाट, दीपककुमार खोब्रागडे, देवयानी प्रकाशन, मुंबई, २००८.
१०. अर्वाचीन मराठी काव्यदर्शन, डॉ. अक्षयकुमार काळे, पां. ना. बनहट्टी प्रकाशन, नागपूर, १९९९

४.२ मराठीच्या बोली (MAJOR CORE)

CourseTitle	मराठीच्या बोली
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	Aftergoingthroughthecourse,learners willbeableto 1. बोली- स्वरूप वैशिष्ट्ये अभ्यासणे . 2. बोली अभ्यासाचे महत्व , बोली अभ्यासाचे प्रकार ,बोलींचे व्याकरण , बोलींचे शब्द कोश 3. मराठीतील प्रमुख अहिराणी व आगरी बोलींचा परिचय 4. बोलीचा परिचय , शब्द , म्हणी , वाक्प्रचार यांचा अभ्यास
Module1 (Credit1)- भाषा, बोली आणि समाज	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to 1. भाषा. बोली आणि समाज या विषयी विद्यार्थिनी मध्ये ज्ञान वृद्धिंगत होईल. 2. भाषा व बोली यांचे समाजातील स्थान या विषयी त्यांच्यात सजगता येईल. 3. समाजाशी सहसंबंध , बोलीची समाजविशिष्टता , भाषा व बोलीचे कार्य या विषयी त्या माहिती करून घेतील.
Content Outline	1. भाषा, बोली आणि समाज 2. भाषा व बोली यांचे समाजातील स्थान 3. समाजाशी सहसंबंध, बोलीची समाजविशिष्टता, भाषा व बोलीचे कार्य
Module2 (Credit1)- बोली : स्वरूप व वैशिष्ट्ये	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to १. बोली- स्वरूप व वैशिष्ट्ये जाणून घेतील २. प्रमाण भाषा व बोली , बोली म्हणजे काय याची माहिती करून घेतील ३. बोली आणि प्रमाण भाषेतील फरक , कार्यक्षेत्रे, बोलीभाषांची क्षेत्र विशिष्टता यातील फरक समजून घेतील
Content Outline	१. बोली- स्वरूप वैशिष्ट्ये २. प्रमाण भाषा व बोली , बोली म्हणजे काय ? ३. बोली आणि प्रमाण भाषेतील फरक, बोली भूगोल, बोलीभाषांची क्षेत्र विशिष्टता
Module3 (Credit1)- मराठीतील प्रमुख बोली- अहिराणी	
Learning Outcomes	Afterlearningthethemodule,learnerswillbeableto

	मराठीतील प्रमुख बोलींचा परिचय - अहिराणी या बोलीचा अभ्यास करणे बहिणाबाईची गाणी (निवडक कविता -) (1.माझी माय सरसोती २. मन ३. संसार ४.लपे करमाची रेखा ५.खोप्यामधी खोपा ६. मानूस ७. कशाले काय म्हणू नये. या कवितांचा अभ्यास करणे.)
Content Outline	१. मराठीतील प्रमुख बोलींचा परिचय - अहिराणी या बोलीचा अभ्यास केला जाईल २. बहिणाबाईची गाणी (निवडक कविता -) या साहित्यकृतीच्या आधारे 'अहिराणी' या बोलीचा सूक्ष्म अभ्यास करता येईल
Module4 (Credit1)- मराठीतील प्रमुख बोली- आगरी	
Learning Outcomes	After learning the module, learners will be able to
	1. विद्यार्थिनीना मराठीतील प्रमुख बोलींचा परिचय होईल – विद्यार्थिनीना आगरी या बोलीचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये यांचे आकलन होईल '२ आगरी' बोलीतील कथा (साकव – परेन जांभळे, म्हारत्याचा तेरावा – मोहन भोईर , भगताचा उतारा – हरी भाऊ घरत , जोल – डॉ अविनाश पाटील , वादळ – वासंती ठाकूर) यांचा विद्यार्थिनी सूक्ष्म अभ्यास करतील
Learning Outcomes	1. मराठीतील प्रमुख बोलींचा परिचय – आगरी या बोलीचा अभ्यास केला जाईल २. आगरी बोलीतील कथांच्या आधारे सूक्ष्म अभ्यास करता येईल

1. भाषा, बोली आणि समाज या विषयावर टिपण लेखन व सादरीकरण
2. विविध बोलींच्या स्वरूप- वैशिष्ट्यांच्या संदर्भात गटचर्चा करणे .
3. अहिराणी बोलीतील शब्दांचे संकलन व संवादाचे सादरीकरण.
4. आगरी बोलीतील शब्दांचे संकलन व संवादाचे सादरीकरण.

संदर्भ सूची

1. भाषा आणि संस्कृती – ना. गो. कालेलकर , मौज प्रकाशन गृह मुंबई १९६२
2. बोली भाषांचा अभ्यास (लेख) – सु. बा. कुलकर्णी, भाषा व साहित्य संशोधन, खंड १ला
3. मराठी भाषा उगम आणि विकास – कृ.पा.कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाउस, पुणे २००९
4. मध्यमा : भाषा आणि भाषा व्यवहार – अशोक केळकर , मेहता पब्लिशिंग हाउस पुणे १९९६
5. मराठी भाषेचे मूळ – विश्वनाथ खैरे संमत प्रकाशन पुणे १९७९

6. भाषा आणि भाषा विज्ञान – रमेश धोंगडे , दिलीपराज प्रकाशन पुणे , २००६
7. ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली – अ. का. प्रियोळकर . पुणे विद्यापीठ पुणे १९६६
8. बहिनाबाईंची गाणी – बहिणा बाई चौधरी , संस्कृती प्रकाशन
9. समाज भाषा विज्ञान प्रमुख संकल्पना – रमेश वरखडे , शब्दालय प्रकाशन १९९२
10. भारतीय भाषांचे लोक सर्व्हेक्षण महाराष्ट्र खंड, मुख्य संपादक डॉ.गणेश देवी,खंड संपादक श्री.अरुण जाखडे
11. भाषा विवेक – मंगेश विठ्ठल राज्याध्यक्ष , श्री विद्याप्रकाशन पुणे. १९९७
12. आगरी बोली : लोकसंस्कृती आणि साहित्य परंपरा – डॉ अविनाश पाटील, आगरी युथ फोरम , डोंबिवली
13. आगरातल्या वाटा (आगरी बोली) : संकलन , संपादन व लेखन – डॉ मनीषा बनसोडे व इतर , शब्दालय प्रकाशन , श्रीराम २०१७
14. मराठीच्या बोलींचा अभ्यास – डॉ अरुण देवरे

४.३ ग्रामीण साहित्य (MAJOR CORE)

CourseTitle	ग्रामीण साहित्य
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<p>Afrgoingthroughthecourse,learners willbeableto</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. मराठी ग्रामीण साहित्याची संकल्पना व स्वरूप अभ्यासणे . 2. मराठी ग्रामीण साहित्याची परंपरा अभ्यासणे . 3. ग्रामीण साहित्याचे वेगळेपण अभ्यासणे. 4. साहित्यकृतीतील कथानक,पात्रे,भाषाशैली इत्यादी अभ्यासणे.
Module1 (Credit1)- ग्रामीण साहित्याची संकल्पना व स्वरूप	
Learning Outcomes	<p>Afterlearningthemodule,learnerswillbeableto</p> <ol style="list-style-type: none"> १. विद्यार्थिनी ग्रामीण साहित्याची संकल्पना समजून घेतील. २. विद्यार्थिनी ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप समजून घेतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. ग्रामीण साहित्याची संकल्पना २. ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप
Module2 (Credit1)- मराठी ग्रामीण साहित्याची परंपरा	
Learning Outcomes	<p>Afterlearningthemodule,learnerswillbeableto</p> <ol style="list-style-type: none"> १. मराठी ग्रामीण साहित्याची परंपरा अभ्यासतील. २. मराठी ग्रामीण साहित्यातील स्थित्यंतरांचा परिचय होईल.
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. मराठी ग्रामीण साहित्याची परंपरा २. मराठी ग्रामीण साहित्यातील स्थित्यंतरे
Module3 (Credit1)- कापूस काळ (कादंबरी)	
Learning Outcomes	<p>Afterlearningthemodule,learnerswillbeableto</p> <ol style="list-style-type: none"> १. ग्रामीण कादंबरी – कापूस काळ – डॉ. कैलास दौंड या कादंबरीचा विद्यार्थिनी सूक्ष्म अभ्यास करतील. २. कथानक,पात्रे,घटना, प्रसंग,वातावरण, निवेदन या घटकांच्या आधारे अभ्यास करतील.
Content Outline	<p>ग्रामीण कादंबरी – कापूस काळ – डॉ. कैलास दौंड</p> <ol style="list-style-type: none"> १. कथानक,पात्रे,घटना, प्रसंग,वातावरण, निवेदन इत्यादी घटक
Module4 (Credit1)- माणदेशी माणसं (व्यक्तिचित्रण)	
Learning	<p>Afterlearningthemodule,learnerswillbeableto</p>

Outcomes	<p>१. विद्यार्थिनी माणदेशी माणसं – व्यंकटेश माडगुळकर यांच्या व्यक्तिचित्रनात्मक पुस्तकाचा सूक्ष्म अभ्यास करतील.</p> <p>२. व्यक्तीच्या वृत्ती-प्रवृत्ती, लकबी, त्यांचे व्यक्तिमत्व यांचा सविस्तर अभ्यास करतील.</p>
Content Outline	<p>1. माणदेशी माणसं – व्यंकटेश माडगुळकर</p> <p>2. व्यक्तीच्या वृत्ती-प्रवृत्ती, लकबी, त्यांचे व्यक्तिमत्व इत्यादी यांचा अभ्यास.</p>

१. ग्रामीण साहित्य म्हणजे काय ? त्याच्या व्याख्या व साहित्याचे वे गळेपण यावर विद्यार्थिनीनी संशोधनपर लेखन सादरीकरण करणे.
२. मराठी ग्रामीण साहित्याची परंपरा सांगून लेखकांची माहिती संशोधीत करून त्याचे सादरीकरण करणे.
३. ग्रामीण कादंबरीतील प्रसंगांचे अभिवाचन करणे / ग्रंथ परीक्षण करणे.
४. माणदेशी माणसे या व्यक्तिचित्रणाचे अभिवाचन करणे / ग्रंथ परीक्षण करणे.

संदर्भ सूची

1. कापूस काळ – डॉ. कैलास दौंड, मजेस्टीक प्रकाशन, ठाणे. २००९
2. माणदेशी माणसं – व्यंकटेश माडगुळकर, मेहता पब्लीशिंग हौस पुणे १९४९
3. ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि शोध - डॉ नागनाथ कोतापले , स्वरूप प्रकाशन
4. ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि दिशा – डॉ वासुदेव मुलाटे , स्वरूप प्रकाशन औरंगाबाद १९९४
5. ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि समस्या : डॉ आनंद यादव मेहता पब्लीशिंग हौस पुणे १९७९
6. ग्रामीण कादंबरी आकलन आणि विश्लेषण : डॉ रामचंद्र काळूखे , कैलास पब्लिकेशन औरंगाबाद २०१३
7. ग्रामीण साहित्य संकल्पना आणि समीक्षा : डॉ केदार काळवणे , अक्षर वाङ्मय प्रकाशन पुणे २०२०
8. ग्रामीण साहित्य चिंतन : डॉ द .ता भोसले , मनोविकास प्रकाशन पुणे २००९
9. मराठी ग्रामीण कादंबरी : उगम आणि विकास – डॉ वृंदा सुभाष कौजलगिकर, मृदल प्रकाशन २०२४
10. मराठी प्रादेशिक कादंबरी : स्वरूप आणि विश्लेषण : डॉ प्रभाकर शेळके , शब्दालय प्रकाशन श्रीरामपूर

4.4 (OEC) शब्दांकन

Course Title	शब्दांकन
Course Credits	2 श्रेयांक
Course Outcomes	<p>After going through the course, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना मुलाखतीच्या तंत्राचा परिचय होईल 2. मुलाखतीच्या पूर्वतयारीची विद्यार्थ्यांना माहिती होईल 3. विद्यार्थ्यांना शब्दांकनाची संकल्पना स्पष्ट होईल 4. शब्दांकन करण्यासाठी आवश्यक कौशल्ये विद्यार्थ्यांना अवगत होतील 5. विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष शब्दांकन करता येईल. 6. शोध ग्रामीण आरोग्याचा – डॉ. हिंमतराव बावस्कर 7. शब्दांकन – सुमेध वडावाला या पुस्तकातील प्रमुख आशयसूत्रांचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल. 8. या पुस्तकातील शब्दांकनाचे स्वरूप समजून घेतील
Module 1(Credit 1)- मुलाखतीचे तंत्र	
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना मुलाखतीच्या तंत्राचा परिचय होईल 2. मुलाखतीच्या पूर्वतयारीची विद्यार्थ्यांना माहिती होईल 3. विद्यार्थ्यांना शब्दांकनाची संकल्पना स्पष्ट होईल 4. शब्दांकन करण्यासाठी आवश्यक कौशल्यांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल. 5. विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष शब्दांकन करता येईल.
Content Outline	<p>मुलाखतीची पूर्वतयारी आणि तंत्र परिचय शब्दांकन संकल्पना स्वरूप आणि परिचय मराठीतील सुप्रसिद्ध शब्दांकनांचा आढावा</p>
Module 2 (Credit 1)- शब्दांकनाचे उपयोजन	
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. शोध ग्रामीण आरोग्याचा – डॉ. हिंमतराव बावस्कर शब्दांकन – सुमेध वडावाला या पुस्तकातील प्रमुख आशयसूत्रांचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल. 2. पुस्तकातील शब्दांकनाच्या स्वरूपाचे विद्यार्थ्यांना आकलन होईल. 3. पुस्तकातील भाषाशैलीचे विशेष विद्यार्थी समजून घेतील.

	4.शब्दांकन कर्त्याचे व्यक्तिमत्व आणि त्याचा पुस्तकावरील प्रभाव विद्यार्थी समजून घेतील
Content Outline	शोध ग्रामीण आरोग्याचा – डॉ. हिंमतराव बावस्कर शब्दांकन – सुमेध वडावाला या पुस्तकातील प्रमुख आशयसूत्रांचा परिचय या पुस्तकातील शब्दांकनाचे स्वरूप आणि भाषाशैली शब्दांकन कर्त्याचे अभिरुची आणि वाङ्मयीन संस्कार

1. मुलाखतीचे तंत्र या विषयावर टिपण लेखन आणि सादरीकरण.
2. शोध ग्रामीण आरोग्याचा या पुस्तकाचे अभिवाचन

संदर्भ सूची

- 1) शब्दांकन, शब्दरूची, ऑगस्ट 2018
- 2) व्यावहारिक मराठी , ल. रा. नसिराबादकर, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, 2023
- 3) शोध ग्रामीण आरोग्याचा – डॉ. हिंमतराव बावस्कर शब्दांकन – सुमेध वडावाला, राजहंस प्रकाशन, पुणे
- 4) शब्दांकित, नितीन दत्तात्रय आरेकर, डिंपल पब्लिकेशन्स, मुंबई 2022
- 5) मास्तरांची सावली, शब्दांकन नेहा सावंत डिंपल पब्लिकेशन्स, मुंबई 2014
- 6) आम्हीही इतिहास घडवला, उर्मिला पवार, मीनाक्षी मून, सुगावा प्रकाशन, 1981
- 7) पोलादी बाया, दीपा पवार, हरिती प्रकाशन, पुणे

4.5 प्रसारमाध्यमासाठी मराठी SEC

Course Title	प्रसारमाध्यमासाठी मराठी
Course Credits	2 श्रेयांक
Course Outcomes	<p>After going through the course, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना प्रसार माध्यमांचे महत्व आणि स्वरूप यांचे आकलन होईल 2. विद्यार्थ्यांना प्रसार माध्यमाच्या प्रकारांचा परिचय होईल 3. विद्यार्थी प्रसार माध्यमांतील भाषेचे स्वरूप वैशिष्ट्ये समजून घेतील 4. मुद्रित माध्यमातील स्तंभ लेखन , जाहिरात लेखन, बातमी लेखन , फिचर लेखन विद्यार्थी प्रत्यक्ष करतील 5. दृक श्राव्य माध्यमातील जाहिरात, मुलाखत बातमीचे घटनेचे समालोचन यांचे लेखन वाचन विद्यार्थ्यांना करता येईल
Module 1(Credit 1)- प्रसारमाध्यमे आणि भाषा	
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना प्रसारमाध्यमांचे महत्व आणि स्वरूप यांचे आकलन होईल 2. विद्यार्थ्यांना प्रसारमाध्यमाच्या प्रकारांचा परिचय होईल विद्यार्थी प्रसार माध्यमांतील भाषेचे स्वरूप वैशिष्ट्ये समजून घेतील
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. प्रसार माध्यमांचे महत्व आणि स्वरूप 2. प्रसार माध्यमाचे प्रकार – मुद्रित, श्राव्य, दृकश्राव्य, इलेक्ट्रॉनिक, समाज माध्यमे 3. प्रसार माध्यमांतील भाषेचे स्वरूप वैशिष्ट्ये
Module 2 (Credit 1)- मुद्रित व दृकश्राव्यमाध्यमातील लेखन	
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. मुद्रित माध्यमातील स्तंभ लेखन , जाहिरात लेखन , बातमी लेखन , फिचर लेखन विद्यार्थी प्रत्यक्ष करतील. 2. दृकश्राव्य माध्यमातील जाहिरात , मुलाखत, बातमीचे, घटनेचे समालोचन यांचे लेखन वाचन विद्यार्थ्यांना करता येईल
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. मुद्रित माध्यमातील स्तंभ लेखन, जाहिरात लेखन, बातमी लेखन, फिचर लेखन 2. दृकश्राव्य माध्यमातील (दूरदर्शन) जाहिरात, मुलाखत, बातमीचे, घटनेचे समालोचन यांचे लेखन- वाचन

1. प्रसारमाध्यमातील भाषेचे नमुने गोळा करून त्याचे सादरीकरण

2. विविध विषयांवरील स्तंभलेखन, बातमीलेखन, जाहिरात लेखन तसेच कोणत्याही घटनेचे समालोचन करणे
संदर्भ सूची

- 1) व्यावहारिक मराठी – स्नेहल तावरे , स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
- 2) व्यावहारिक मराठी , ल. रा. नसिराबादकर, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, 2023
- 3) प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा – संपा. भास्कर शेळके स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
- 4) मुद्रित माध्यमासाठी लेखन कौशल्ये – अरुण खोरे ,
- 5) चौफेर , खंड १ ते ५ – माधव गडकरी , श्री विद्या प्रकाशन पुणे
- 6) दशक वेध – सदा डुंबरे, उत्कर्ष पुणे
- 7) उपयोजित मराठी – प्रभाकर जोशी , प्रशांत पब्लिकेशन जळगाव
- 8) व्यवहारिक मराठी – सयाजीराव मोकाशि, रंजना नेमाडे , शेतकरी साहित्य परिषद

4.6 MODERN INDIAN LANGUAGE (AEC) मराठी भाषेचा परिचय - भाग २

Course Title	मराठी भाषेचा परिचय - भाग २
Course Credits	2 श्रेयांक
Course Outcomes	<p>After going through the course, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना दैनंदिन व्यवहारात मराठीतून लेखन करता येईल . 2. विद्यार्थ्यांना मराठीतील शब्दसंग्रह , वाक्यरचना याविषयी ज्ञान होईल . 3. विद्यार्थ्यांना मराठीतील काळ, लिंग, वचन आदी गोष्टींच्या वापराच्या तंत्राचे आकलन होईल 4. विद्यार्थी मराठी भाषेची लिपी आत्मसात करतील. 5. सारांश लेखन, निबंध लेखन, संवाद लेखन करतील 6. उतारा वाचून त्याचे आकलन करता येईल 7. विद्यार्थ्यांमध्ये मराठी भाषेविषयी अभिरुची निर्माण होईल.
Module 1(Credit 1)- भाषा वापराचा स्थूल परिचय	
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना वर्णमाला, बाराखडी, शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, काळ, लिंग, वचन व शुद्ध लेखनाचे नियम, विरामचिन्हे यांचे ज्ञान होईल. 2. म्हणी आणि वाक्यप्रचार यांचे वाक्यात उपयोजन करता येईल. 3. चित्र पाहून त्याचे वर्णन करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना वर्णमाला, बाराखडी, शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, काळ, लिंग, वचन व शुद्ध लेखनाचे नियम, विरामचिन्हे 2. म्हणी आणि वाक्यप्रचार यांचे वाक्यात उपयोजन 3. जोडाक्षरे व विराम चिन्हे यांचा वापर 4. चित्रवर्णन
Module 2 (Credit 1)- लेखन कौशल्ये	
Learning Outcomes	<p>After learning the module, learners will be able to</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थिनीं सारांश लेखन, निबंध लेखन, संवाद लेखन करतील 2. विद्यार्थिनीं उतारा वाचून त्याचे आकलन करतील
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. सारांश लेखन, निबंध लेखन, संवाद लेखन 2. उतारा वाचून त्याचे आकलन

1. म्हणी आणि वाक्प्रचारांचे संकलन व सादरीकरण
2. विविध विषयांवर सारांश लेखन, निबंध लेखन व उतारा वाचून त्याचे आकलन सार मांडणे

संदर्भ सूची

1. सुगम मराठी व्याकरण लेखन – मो. रा. वाळिंबे
2. व्यवहारिक मराठी - ल. रा. नसिराबादकर, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
3. व्यावहारिक मराठी - स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
४. व्यावहारिक मराठी – लीला गोविलकर
५. भाषा आणि संस्कृती – ना. गो. कालेलकर
६. सुबोध भाषाशास्त्र – प्र. न. जोशी
७. आधुनिक भाषा विज्ञान सिन्धांत - मिलिंद मालसे
८. मराठी भाषा : भाषाशास्त्र आणि व्याकरण – डॉ. विजय इंगळे
९. भाषा , मातृभाषा आणि परभाषा – रा. सो. सराफ
१०. अक्षर वाङ्मय त्रैमासिक :

४.८ सामाजिक बांधिलकी उपक्रम

(MINOR STREAM)

Course Title	सामाजिक बांधिलकी उपक्रम
Course Credits	2 श्रेयांक
Course Outcomes	Aftergoingthroughthecourse,learners willbeableto 1. विद्यार्थिनींना सामाजिक प्रश्नांची जाणीव होईल . 2. विद्यार्थिनींना शासकीय योजनांची माहिती होईल . 3. विद्यार्थिनी सामाजिक जागरूकता आणि प्रबोधन का र्यात प्रत्यक्ष सहभागी होतील. 4. विद्यार्थिनी मध्ये सामाजिक प्रश्नाविषयी संवेदनशीलता जागृत होईल. 5. विद्यार्थिनीच्या सर्वांगीण व्यक्तिमत्वाचा विकास होईल
Module1 (Credit1)- सभोवतालचे विश्व	
Learning Outcomes	1. विद्यार्थिनींना शिक्षण , आरोग्य , पर्यावरण इत्यादी क्षेत्रातील प्रश्नांची जाणीव होईल 2. विद्यार्थिनींना शासकीय योजनांची माहिती होईल 3. विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक, पर्यावरणीय प्रश्नाविषयी संवेदनशीलता जागृत होईल
Content Outline	1. शिक्षण आणि आरोग्य या क्षेत्रातील सामाजिक समस्यांची जाणीव 2. शासकीय योजनांची माहिती 3. परिसरातील पर्यावरण विषयक समस्यांची जाणीव
Module2 (Credit1)- सामाजिक सहभागीत्व	
LearningOutcomes	1. विद्यार्थिनी शिक्षण, आरोग्य आणि पर्यावरण संबंधी सामाजिक जागृतीच्या कार्यात प्रत्यक्ष सहभाग घेतील. 2. विद्यार्थिनींच्या भाषिक आणि सामाजिक कौशल्यांचा विकास होईल. 3. विद्यार्थिनींचा आत्मविश्वास आणि नेतृत्वगुणांचा विकास होईल. 4. समाजातील दुर्बल घटकांविषयीची संवेदनशीलता वृद्धिंगत होईल.
ContentOutline	1. शिक्षण, आरोग्य आणि पर्यावरण संबंधी सामाजिक जागृतीच्या कार्यात प्रत्यक्ष सहभाग. 2. विविध शासकीय योजनांविषयी सामाजिक प्रबोधन

Assignments

क्षेत्रीय कार्य – 30 गुण

1. सर्वेक्षण / मुलाखत
2. प्रत्यक्ष भेटीतून जागरुकता / सामाजिक प्रबोधन
3. पथनाट्य
4. भिक्तीपत्रके
5. समाजात स्पर्धा, खेळ इत्यादी विविध उपक्रमांचे आयोजन

अहवाल लेखन – 20 गुण

विद्यार्थ्यांनी केलेल्या कार्याचे अहवाल लेखन

५.१ मराठी नाटक (MAJOR CORE)

CourseTitle	मराठी नाटक
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. मराठी नाटकाचे स्वरूप समजेल . 2. नाटक साहित्यप्रकाराचा सविस्तर परिचय करून घेणे . 3. नाटक या साहित्यप्रकाराचे वेगळेपण लक्षात येईल. 4. नाटक या साहित्यप्रकाराच्या परंपराचे लेखन करता येईल.
Module 1 (Credit1)- नाटक – संकल्पना, स्वरूप, घटक, प्रकार	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. नाटक या साहित्यप्रकाराची संकल्पना व स्वरूप यांचे आकलन होईल. २. नाटकांचे घटक व प्रकाराचे ज्ञान होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. नाटक - संकल्पना, स्वरूप, घटक २. नाटकाचे प्रकार
Module 2 (Credit1)- नाटक या साहित्यप्रकाराची - पार्श्वभूमी, इतिहास, परंपरा	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. नाटक या साहित्यप्रकाराचा संक्षिप्त आढावा घेता येईल. २. नाटक या साहित्यप्रकाराच्या, परंपरेचे आकलन होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. नाटक : साहित्य व तंत्र २. मराठी नाट्य परंपरा
Module 3 (Credit1)- हमीदाबाईची कोठी - अनिल बर्वे	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. हमीदाबाईची कोठी - अनिल बर्वे यांच्या नाटकाचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल. २. हमीदाबाईची कोठी या नाटकातून समाजातील अन्याय, विषमता आणि संघर्षाचे चित्रण याचा अभ्यास करता येईल. ३. नाटकाच्या परंपरेतील 'हमीदाबाईची कोठी - या नाटकाचे स्थान आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. 'हमीदाबाईची कोठी' या नाटकाचे आशयसूत्र २. 'हमीदाबाईची कोठी' यातील पात्रचित्रण ३. 'हमीदाबाईची कोठी'मधील संघर्ष आणि संवादाचे स्वरूप
Module 4 (Credit1)- सुखांशी भांडतो आम्ही - अभिराम भडकमकर	
Learning	

Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. सुखांशी भांडतो आम्ही - अभिराम भडकमकर यांच्या नाटकाचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल. २. सुखांशी भांडतो आम्ही - अभिराम भडकमकर यांच्या नाटकातून समाजातील अन्याय, विषमता आणि संघर्षाचे चित्रण याचा अभ्यास करता येईल. ३. नाटकाच्या परंपरेतील 'सुखांशी भांडतो आम्ही' या नाटकाचे वेगळेपण अभ्यासता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. 'सुखांशी भांडतो आम्ही'चे आशयसूत्र 2. 'सुखांशी भांडतो आम्ही'मधील पात्रचित्रण 3. 'सुखांशी भांडतो आम्ही' मधील संघर्ष आणि संवादाचे स्वरूप

१. 'हमीदाबाईची कोठी' या नाटकातील प्रवेशांचे सादरीकरण विद्यार्थिनींनी करणे
२. 'सुखांशी भांडतो आम्ही' या नाटकातील प्रवेशांचे सादरीकरण विद्यार्थिनींनी करणे

संदर्भ सूची

1. नाटक एक चिंतन, वसंत कानेटकर
2. वाङ्मयप्रकार : संकल्पना व स्वरूप, आनंद वास्कर
3. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास 1950-2000, खंड- ७
4. मराठी नाट्यसृष्टी, गो. मा. पवार
5. हमीदाबाईची कोठी, अनिल बर्वे
6. सुखांशी भांडतो आम्ही, अभिराम भडकमकर, मॅजेस्टिक पब्लिशिंग हाऊस
7. मराठी नाटक-नाटककार : काळ आणि कर्तृत्व, डॉ. वि.भा. देशपांडे, दिलीपराज प्रकाशन, २००८.
8. मराठी रंगभूमी : घटना आणि परंपरा, के. नारायण काळे व इतर, मुं.म.सा.सं. मुंबई, १९७१.
9. मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री, मकरंद साठे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०११.

५.२ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग- 1 (MAJOR CORE)

CourseTitle	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग- 1
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना यादवकालीन व बहामनीकालीन सामाजिक , धार्मिक, सांस्कृतिक परिस्थितीचा परिचय करून देणे. 2. तत्कालीन ग्रंथनिर्मिती मागील प्रेरणा कोणत्या हे विद्यार्थ्यांना समजून देणे. 3. यादवकालीन व बहामनीकालीन परिस्थितीचा तत्कालीन ग्रंथ रचनेवर झालेला परिणाम सहजपणे समजून देणे. 4. या कालखंडातील महत्त्वाच्या पंथवाङ्मयाचा आणि महत्त्वाच्या कवींचा परिचय करून देणे. 5. कालखंडातील कवींच्या कार्यकर्तृत्वाचे आकलन करून देणे.
Module 1 (Credit1)- यादवकालीन सामाजिक , सांस्कृतिक, धार्मिक स्थिती व ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. यादवकालीन सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक परिस्थिती समजेल. २. बहामनीकालीन सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक परिस्थिती समजेल. ३. त्या काळातील ग्रंथ निर्मिती मागील प्रेरणा कळतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. यादवकालीन सामाजिक, सांस्कृतिक, धार्मिक स्थिती २. ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा
Module 2 (Credit1)- यादवकालीन साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. यादवकालीन साहित्याचा परिचय होईल. २. महानुभाव संप्रदायातील साहित्याचा परिचय होईल. ३. वारकरी संप्रदायातील संतांची माहिती मिळेल. ४. वारकरी संप्रदायातील संत साहित्याची माहिती मिळेल. ५. स्त्री संतसाहित्य याबद्दल ओळख होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. यादवकालीन साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप २. मुकुंदराज, महानुभाव संप्रदाय गद्य-पद्यग्रंथ ३. वारकरी संप्रदाय- ज्ञानेश्वर, नामदेव आणि इतर स्त्री-पुरुष संतकवी
Module 3 (Credit1)- बहामनीकालीन सामाजिक , सांस्कृतिक, धार्मिक स्थिती ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. बहामनीकालीन सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक परिस्थिती समजेल. २. त्या काळातील ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा समजतील.

Content Outline	१. बहामनी काळातील सामाजिक परिस्थिती २. बहामनी काळातील धार्मिक व सांस्कृतिक परिस्थिती ३. बहामनी काळातील ग्रंथनिर्मितीमागील प्रेरणा
Module 4 (Credit1)- बहामनी काळातील साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप	
Learning Outcomes	१. वारकरी संप्रदायातील प्रमुख संतांची माहिती मिळेल. २. वारकरी संप्रदायातील ग्रंथरचना समजेल. ३. बहामनी काळातील पंडित कवींची माहिती मिळेल. ४. बहामनी काळातील ग्रंथरचना समजेल.
Content Outline	1. वारकरी संप्रदायातील प्रमुख ग्रंथकार आणि ग्रंथरचना 2. एकनाथ, तुकाराम आणि इतर स्त्री-पुरुष संतकवी 3. पंडित कवींचे कार्यकर्तृत्व- मुक्तेश्वर, वामन पंडित, नागेश, विठ्ठल, आनंदतनय, रघुनाथपंडित

१. मराठीच्या बोलींची माहिती सांगून बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व यावर विद्यार्थींनिनी संशोधनपर लेखन सादरीकरण करणे.
२. मालवणी बोलीची माहिती सांगून लेखकांची माहिती संशोधीत करून त्याचे सादरीकरण करणे.
३. अहिराणी कवितांचे वाचन करणे / परीक्षण करणे.
४. अकसिदीचे दाने या कथासंग्रहाचे अभिवाचन करणे / ग्रंथ परीक्षण करणे.

संदर्भ सूची

1. प्राचीन मराठी गद्य प्रेरणा आणि परंपरा, श्री. रं. कुलकर्णी, सिंधू पब्लिकेशन, पुणे.
2. लीळाचरित्र एक अभ्यास, व. दि. कुलकर्णी
3. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- भाग १ ते ५, अ. ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
4. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, ल. रा. नसिराबादकर
5. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, रा. शं. वाळिंबे, महाराष्ट्र साहित्य परिषद (भाग १, २, ३)
6. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, ट. श्री. शेणोलीकर, व्हीनस प्रकाशन, १९६६.

5.3 भारतीय साहित्यशास्त्र IKS (MAJOR SPECIFIC)

Course Title	भारतीय साहित्यशास्त्र
Course Credits	2 श्रेयांक
Course Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. प्राचीन भारतीय साहित्य मीमांसकांनी सांगितलेल्या काव्य लक्षणांचा परिचय होईल . 2. काव्या च्या विविध व्याख्या व काव्याच्या स्वरूपाचे ज्ञान होईल 3. भरतमुनी पासून ते मम्मटापर्यंत काव्यप्रयोजनांचा विचार कसा विकसित होत गेला ते समजून घेता येईल. 4. शब्दशक्ती विचारातील अभिधा, लक्षणा व व्यंजना या शब्दशक्तीचे स्वरूप व प्रकार याचे आकलन होईल. 5. काव्य निर्मितीस कारणीभूत ठरणाऱ्या प्रतिभा , कल्पना, उत्प्रेक्षा व स्फूर्ती इत्यादी काव्यकारण शक्तींचा परिचय होईल.
Module 1(Credit 1)- काव्य लक्षण काव्य प्रयोजने	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. काव्य लक्षणाचे ज्ञान होईल. 2. काव्य प्रयोजनाचे आकलन करतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. काव्य लक्षण 2. काव्य प्रयोजने
Module 2 (Credit 1)- शब्दशक्ती विचार- अभिधा लक्षणा व व्यंजना , काव्यकारण - प्रतिभा, कल्पना, उत्प्रेक्षा व स्फूर्ती इत्यादी	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थिनीं सारांश लेखन, निबंध लेखन, संवाद लेखन करतील 2. विद्यार्थिनीं उतारा वाचून त्याचे आकलन करतील
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. शब्दशक्ती विचार- अभिधा लक्षणा व व्यंजना 2. काव्यकारण - प्रतिभा, कल्पना, उत्प्रेक्षा व स्फूर्ती इत्यादी

1. म्हणी आणि वाक्प्रचारांचे संकलन व सादरीकरण
2. विविध विषयांवर सारांश लेखन, निबंध लेखन व उतारा वाचून त्याचे आकलन सार मांडणे

संदर्भ सूची

1. काव्यशास्त्र प्रदीप, स. रा., गाडगीळ, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, 1971.
2. अभिनव काव्यप्रकाश, रा. श्री. जोग, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1975 सातवी आ.
3. प्राचीन काव्यशास्त्र, र. पं. कंगले, मौज प्रकाशन, प्र.आ. 1976.

४. भारतीय साहित्यशास्त्र, ग. त्र्यं. देशपांडे, पॉप्युलर प्रकाशन, प्र.आ. 1958.

५.४ मराठीच्या बोली (MINOR CORE)

CourseTitle	मराठीच्या बोली
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none">1. विद्यार्थ्यांना प्रमाण मराठी आणि बोलीभाषा यांच्यातील भेद आकलन होईल.2. विद्यार्थ्यांना मराठीच्या विविध बोलीभाषांची माहिती होईल.3. विद्यार्थी बोलीभाषांच्या अभ्यासाचे महत्त्व समजून घेतील.4. विद्यार्थी बोलीभाषांचा अभ्यास करण्यास प्रवृत्त होतील.5. विद्यार्थ्यांमध्ये बोलीभाषांतील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Module 1 (Credit1)- मराठीच्या बोलींचा परिचय आणि बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none">१. विद्यार्थी प्रमाण मराठी आणि बोली यांच्यातील भेद समजून घेतील.२. विद्यार्थ्यांना मराठीच्या विविध बोलींचा परिचय होईल.३. बोली भाषांच्या अभ्यासाचे महत्त्व विद्यार्थी जाणून घेतील.४. विद्यार्थ्यांना बोलींच्या अभ्यास पद्धतीचे ज्ञान होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none">१. प्रमाण मराठी आणि बोली यांच्यातील साम्यभेद२. मराठीच्या विविध बोलींचा परिचय३. बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व४. बोलींच्या अभ्यास पद्धती
Module 2 (Credit1)- मालवणी बोलीचा अभ्यास	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none">१. मालवणी बोलीचे प्रभावक्षेत्र, व्याकरणीक वैशिष्ट्ये यांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल.२. मालवणी मधील विविध शब्दांचा परिचय होईल.३. विद्यार्थ्यांना चाकरमानी नाटकाच्या अनुषंगाने मालवणी बोलीच्या वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल.४. विद्यार्थ्यांमध्ये मालवणी मधील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none">१. मालवणी भाषेचे प्रभावक्षेत्र आणि मालवणी भाषेची व्याकरणीक वैशिष्ट्ये२. चाकरमानी, लेखक सुंदर तळाशीलकर या नाटकाच्या आधारे मालवणी बोलीची व्याकरणीक रचना, भाषिक वैशिष्ट्ये, शब्दसंग्रह, मालवणी संस्कृती यांचा अभ्यास
Module 3 (Credit1)- अहिराणी बोलीचा अभ्यास	
Learning	

Outcomes	<p>१. अहिराणी भाषेचे प्रभावक्षेत्र, व्याकरणीक वैशिष्ट्ये यांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल.</p> <p>२. अहिराणीमधील विविध शब्दांचा परिचय होईल.</p> <p>३. विद्यार्थ्यांना बहिणाईच्या कविता मधील कवितांच्या आधारे अहिराणी बोलीच्या वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल.</p> <p>४. विद्यार्थ्यांमध्ये अहिराणीमधील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.</p>
Content Outline	<p>१. अहिराणी भाषेचे प्रभावक्षेत्र आणि अहिराणी भाषेची व्याकरणीक वैशिष्ट्ये</p> <p>२. बहिणाईची गाणी या काव्यसंग्रहातील निवडक कवितांच्या आधारे अहिराणी बोलीची व्याकरणीक रचना, भाषिक वैशिष्ट्ये, शब्दसंग्रह, अहिराणी संस्कृती यांचा अभ्यास</p> <p>निवडक कविता- माहेराची वाट, कशाले काय म्हणू नही, मन, हिरीताचं देनं घेनं, गुढी उभारनी, खरा देवामधी देव, मानूस, चुल्हा पेटता पेटेना, सासुरवाशीन, देव अजब गारोडी</p>
Module 4 (Credit1)- वर्हांडी बोलीचा अभ्यास	
Learning Outcomes	<p>१. वर्हांडी भाषेचे प्रभावक्षेत्र, व्याकरणीक वैशिष्ट्ये यांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल.</p> <p>२. वर्हांडी बोलीतील विविध शब्दांचा परिचय होईल.</p> <p>३. विद्यार्थ्यांना अकसिदीचे दाने कथासंग्रहातील निवडक कथांच्या आधारे वर्हांडी बोलीच्या वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल.</p> <p>४. विद्यार्थ्यांमध्ये वर्हांडीमधील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.</p>
Content Outline	<p>1. वर्हांडी बोलीचे प्रभावक्षेत्र आणि वर्हांडी बोलीची व्याकरणीक वैशिष्ट्ये</p> <p>2. अकसिदीचे दाने लेखक प्रतिमा इंगोले या कथासंग्रहातील निवडक कथांच्या आधारे वर्हांडी बोलीची व्याकरणीक रचना, भाषिक वैशिष्ट्ये, शब्दसंग्रह, वर्हांडी संस्कृती यांचा अभ्यास</p> <p>अकसिदीचे दाने लेखिका प्रतिमा इंगोले (कथासंग्रह)</p> <p>निवडक कथा - अकसिदीचे दाने, गढी, लेक भुईची, सुगरनचा खोपा</p>

१. मराठीच्या बोलींची माहिती सांगून बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व यावर विद्यार्थ्यांनी संशोधनपर लेखन सादरीकरण करणे.
२. मालवणी बोलीची माहिती सांगून लेखकांची माहिती संशोधित करून त्याचे सादरीकरण करणे.
३. अहिराणी कवितांचे वाचन करणे / परीक्षण करणे.
४. अकसिदीचे दाने या कथासंग्रहाचे अभिवाचन करणे / ग्रंथ परीक्षण करणे.

संदर्भ सूची

1. प्रदक्षिणा, खंड दोन , कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन
2. मराठी भाषा उगम आणि विकास, कृ. पां. कुलकर्णी , मेहता पब्लिशिंग हाऊस , पुणे
3. भारतीय भाषांचे लोक सर्वेक्षण महाराष्ट्र खंड , मुख्य संपा. डॉ. गणेश देवी , खंड संपा. श्री अरुण जाखडे
4. मराठीच्या बोलींचा अभ्यास , डॉ. अरुण देवरे
5. मालवणी वाटा , संपा . गोविंद काजरेकर, सतीश कामत, शब्दालय प्रकाशन
6. बोली भाषांचा अभ्यास (लेख), सु. बा. कुलकर्णी , भाषा व साहित्य संशोधन , खंड पहिला
7. भाषा आणि संस्कृती , ना. गो. कालेलकर , मौज प्रकाशन मुंबई
8. वर्हाडी जातक , रमेश ठाकरे , सुगम प्रकाशन
9. वर्हाडी इतिहास आणि बोली , डॉ विठ्ठल वाघ , अक्षरभारती अकादमी
10. वर्हाडी बोली वर्हा डी शब्दकोश खंड १ भाग १, डॉ विठ्ठल वाघ
11. पारंपरिक वर्हाडी म्हणी , डो विठ्ठल वाघ , अक्षरभारती अकादमी
12. बहिणाईची गाणी , बहिणाबाई चौधरी , सूचित्रा प्रकाशन , मुंबई
13. अकसिदीचे दाने , प्रतिमा इंगोले , सोनल प्रकाशन
14. चाकरमानी , सुंदर तळाशिलकर, मॅजेस्टिक प्रकाशन , मुंबई

५. ५ दलित साहित्य (MINOR CORE)

CourseTitle	दलित साहित्य
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. साहित्य आणि साहित्यप्रकार अभ्यासणे . 2. दलित साहित्यप्रकाराचा सविस्तर परिचय करून घेणे . 3. दलित साहित्यप्रकाराचे वेगळेपण अभ्यासणे. 4. दलित साहित्याचा आढावा घेणे.
Module 1 (Credit1)- दलित साहित्य- संकल्पना, स्वरूप	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. दलित साहित्याची संकल्पना व स्वरूप यांचे आकलन होईल. २. दलित साहित्याची ओळख होईल. ३. दलित साहित्याच्या प्रेरणांचे आकलन होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. दलित साहित्याची संकल्पना व स्वरूप २. दलित साहित्य: प्रेरणा
Module 2 (Credit1)- दलित साहित्य - पार्श्वभूमी, इतिहास, परंपरा, प्रकार	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. दलित साहित्याचा संक्षिप्त आढावा घेता येईल. २. दलित साहित्याच्या इतिहास, परंपरेचे आकलन होईल. ३. दलित साहित्याचे विविध प्रकार, वैशिष्ट्ये यांचे आकलन होईल. ४. दलित चळवळ आणि दलित साहित्य यांचे सविस्तर आकलन होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. दलित साहित्याचा संक्षिप्त आढावा २. दलित साहित्याचा इतिहास, परंपरा ३. दलित साहित्याचे विविध प्रकार, वैशिष्ट्ये ४. दलित चळवळ आणि दलित साहित्य
Module 3 (Credit1)- कथासंग्रह - सांगावा - शंकरराव खरात	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. सांगावा - शंकरराव खरात कथासंग्रहाचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल. २. शंकरराव खरात यांच्या सांगावा कथासंग्रहातील दलित समाजाचा संघर्ष स्पष्ट करता येईल. ३. सांगावा कथासंग्रहातील विद्रोही चेतना आणि अस्तित्ववादाचा प्रभाव स्पष्ट करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. सांगावा - शंकरराव खरात कथासंग्रहाचे घटकांनुसार विश्लेषण २. शंकरराव खरात यांच्या 'सांगावा' कथासंग्रहातील दलित समाजाचा संघर्ष ३. 'सांगावा' कथासंग्रहातील विद्रोही चेतना आणि अस्तित्ववादाचा प्रभाव

Module 4 (Credit1)- नाटक - कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार यांच्या नाटकाचे घटकांनुसार विश्लेषण करता येईल. २. कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार यांच्या नाटकातून समाजातील अन्याय, विषमता आणि संघर्षाचे चित्रण याचा अभ्यास करता येईल. ३. दलित नाटकाच्या परंपरेतील कोण म्हणतं टक्का दिला या नाटकाचे स्थान आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार यांच्या नाटकाचे घटकांनुसार विश्लेषण 2. कोण म्हणतं टक्का दिला - संजय पवार यांच्या नाटकातील सामाजिक अन्याय, विषमता आणि संघर्षाचे चित्रण 3. दलित नाटकाच्या परंपरेतील कोण म्हणतं टक्का दिला या नाटकाचे स्थान आणि वैशिष्ट्ये

१. कोण म्हणतं टक्का दिला या नाटकातील प्रवेशाचे सादरीकरण.
२. शंकरराव खरात यांच्या कवितांचे अभिवाचन.
३. 'दलित जीवनावर' विद्यार्थिनींनी स्वतंत्रपणे कथा लिहिणे व त्याचे सर्वासमक्ष वाचन करणे.
४. 'सामाजिक जाणिवे'च्या विषयावर विद्यार्थिनींनी स्वतंत्र नाट्यप्रयोग लिहिणे व सादर करणे.

संदर्भ सूची

1. दलित रंगभूमी, भालचंद्र फडके (संपा.), सुरेश एजन्सी, पुणे.
2. दलित साहित्याच्या निमित्ताने, सदा कऱ्हाडे, अभिनव प्रकाशन, मुंबई, १९८२.
3. दत्ता भगत यांची नाटके, शैलेश त्रिभुवन, पॉप्युलर पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
4. दलित साहित्य आणि चळवळ, कृष्णा किरवले, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, जून १९९६.
5. दलित साहित्य- एक अभ्यास, अर्जुन डांगळे, मुं.म.रा.सा. आणि सं.मं., मुंबई, १९७८.
6. सांगावा, शंकरराव खरात, कॉटिनेंटल प्रकाशन
7. कोण म्हणतं टक्का दिला, संजय पवार, नीलकंठ प्रकाशन
8. दलित कथा, गंगाधर पानतावणे, चंद्रकुमार नलगे
9. दलित नाटक आणि रंगभूमी, डॉ. ईश्वर नंदपुरे
10. महानगरी नाटक, कमलाकर नाडकर्णी

CourseTitle	सूत्रसंचालन : तंत्र आणि उपयोजन
CourseCredits	2 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. सूत्रसंचालन म्हणजे कार्यक्रम ते अभ्यासणे . 2. चर्चा, सेमिनार, कार्यशाळा, यांच्या आयोजनाचे कौशल्य अभ्यासणे . 3. सूत्रसंचालनासाठी आवश्यक आत्मविश्वास, संवाद कौशल्ये आणि व्यवस्थापन यांच्या क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये बाणविणे . 4. कोणत्याही कार्यक्रमाच्या आयोजनाचे यशस्वी संचालन करण्याची क्षमता वृद्धिंगत करणे .
Module 1 (Credit1)- सूत्रसंचालनाची भूमिका आणि महत्व	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. विद्यार्थिनी सूत्रसंचालनाची भूमिका व कार्यक्रमाचे उद्दिष्टे समजावून घेतील. २. विद्यार्थिनी उपस्थित प्रेक्षकांचे मनोरंजन व सहभाग या विषयी जाणून घेतील. ३. विद्यार्थिनी कार्यक्रमाची पूर्व तयारी व वेळेचे महत्व जाणून घेतील. ४. विद्यार्थिनी कार्यक्रमांमध्ये अचानक उद्भवलेली परिस्थिती हाताळतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. सूत्रसंचालकाची भूमिका आणि कार्यक्रमाचे उद्दिष्टे २. उपस्थितांचे मनोरंजन / सहभाग. ३. कार्यक्रमाची पूर्वतयारी व वेळेचे व्यवस्थापन. ४. अनपेक्षित परिस्थिती हाताळणे.
Module 2 (Credit1)- संवाद कौशल्य व कार्यक्रमाचे व्यवस्थापन	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. विद्यार्थिनी प्रेक्षकांशी स्पष्ट व आत्मविश्वासपूर्ण संवाद साधतील. २. विद्यार्थिनी विविध श्रोत्यांसाठी संवादाची रणनीती आखतील. उदा. प्रेक्षक, विद्यार्थी, वरिष्ठ इत्यादी. ३. विद्यार्थिनी प्रश्नोत्तरे सत्राचे संचालन करतील. ४. विद्यार्थिनी चर्चा, पॅनल डिस्कशन, आणि इंटर अॅक्टिव सेशनसचे संचालन करतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. प्रेक्षकांशी स्पष्ट व आत्मविश्वासपूर्ण संवाद २. विविध श्रोत्यांसाठी संवादाची रणनीती उदा. प्रेक्षक, विद्यार्थी, वरिष्ठ इत्यादी. ३. प्रश्नोत्तरे सत्राचे संचालन ४. चर्चा, पॅनल डिस्कशन, आणि इंटर अॅक्टिव सेशनसचे संचालन

संदर्भ सूची

1. व्यावहारिक मराठी – स्नेहल तावरे, स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
2. व्यावहारिक मराठी, ल. रा. नसिराबादकर, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, 2023

3. प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा – संपा. भास्कर शेळके स्नेहवर्धन प्रकाशन पुणे
4. मुद्रित माध्यमासाठी लेखन कौशल्ये – अरुण खोरे ,
5. चौफेर , खंड १ ते ५ – माधव गडकरी , श्री विद्या प्रकाशन पुणे
6. दशक वेध – सदा डुंबरे, उत्कर्ष पुणे
7. उपयोजित मराठी – प्रभाकर जोशी , प्रशांत पब्लिकेशन जळगाव
8. व्यवहारिक मराठी – सयाजीराव मोकाशि, रंजना नेमाडे , शेतकरी साहित्य परिषद आगरी बोली
9. मराठीच्या बोलींचा अभ्यास – डॉ अरुण देवरे
10. प्रभावी सूत्रसंचालन – शिवाजी जवरे .

५.७ वृत्तविद्या आणि संपादन (MAJOR CORE)

CourseTitle	वृत्तविद्या आणि संपादन
CourseCredits	2 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. वृत्तविद्या म्हणजे काय त्याचा परिचय , स्वरूप व महत्त्व समजून घेणे . 2. वृत्तविद्येचा इतिहास यांचा अभ्यास करणे . 3. संपादन म्हणजे काय, त्याची गरज, रचना व घटक यांचा अभ्यास करणे. 4. वृत्तपत्राचे संपादन करताना बातमी, अग्रलेख, स्तंभलेख, मुलाखत जाहिरात इत्यादी यांचा अभ्यास करणे.
Module 1 (Credit1)- वृत्तविद्या	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> ५. वृत्तविद्या म्हणजे काय त्याचा परिचय करून त्याचे स्वरूप व महत्त्व समजून घेता येईल ६. वृत्तविद्येचा इतिहास व परंपरा यांचा अभ्यास करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> ५. वृत्तविद्या : परिचय, महत्त्व आणि व्याप्ती ६. वृत्तविद्येचा इतिहास
Module 2 (Credit1)- संपादन	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> ५. संपादन म्हणजे काय, त्याची गरज, रचना व घटक यांचा परिचय होईल. ६. वृत्तपत्राचे संपादन करताना बातमी, अग्रलेख, स्तंभलेख, मुलाखत जाहिरात इत्यादी यांचा अभ्यास करता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> ५. संपादनाची गरज, संपादकीय रचना , संपादनातील घटक ६. वृत्तपत्राचे संपादन : बातमी लेखन , अग्रलेख लेख , स्तंभलेख , मुलाखत , जाहिरात इत्यादी.

संदर्भ सूची

11. वृत्तपत्र (विकिपीडिया)
12. मुद्रित माध्यमांसाठी लेखन, बाबुराव बागूल अभ्यास ग्रंथ
13. वृत्तपत्रे- मराठी विश्वकोश
14. वृत्तपत्रांचे संपादन, वृत्तविद्या आणि माध्यम अभ्यास, शोधनिबंध लेखनपद्धती, स.गं. मालशे
15. फ्रीलान्स पत्रकारिता, कविता राव.
16. पत्रकारिता, भाषा आणि संपादन, संतोष शेणई
17. शून्य संपादने, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ
18. शोधा आणि बोध, डॉ. सुधीर गव्हाणे
19. अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य- प्रसारमाध्यमे आणि कायदा, चैतन्य धारूरकर
20. पत्रकारितेतील नव-प्रवाह, चैतन्य धारूरकर

६.१ मराठी भाषेचा इतिहास (MAJOR CORE)

CourseTitle	मराठी भाषेचा इतिहास
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	1. मराठी भाषेच्या प्राचीनत्वाची ओळख होईल. 2. मराठी भाषेतील विविध संक्रमणांचा परिचय होईल. 3. भाषाविषयक ज्ञान वाढीस लागेल. 4. अभिजात भाषा मराठीचे स्वरूप कळेल.
Module 1 (Credit1)- भाषा : उत्पत्तीविचार	
Learning Outcomes	१. भाषा कशा अस्तित्वात आल्या त्याचे आकलन होईल. २. जागतिक भाषांचा परस्पर संबंध कळेल.
Content Outline	१. पृथ्वीवरील सज्जिवांच्या भाषा २. पृथ्वीवरील भाषांचा उत्पत्तीकाळ
Module 2 (Credit1)- मराठी भाषेचा उत्पत्तीकाळ	
Learning Outcomes	१. साधारण दोन ते अडीच हजार वर्षांचा कालखंड तपासता येईल. २. प्राचीन शिलालेख आणि संदर्भाचे संशोधन कर्ता येईल.
Content Outline	१. प्राचीन शिलालेखांचा (उदा. नाणेघाट) परिचय २. प्राचीन बौद्ध धर्मग्रंथांमधील मराठीचे तपशील
Module 3 (Credit1)- मराठी भाषेचा मध्ययुगीन कालखंड	
Learning Outcomes	१. महानुभाव पंथीयांच्या मराठी भाषेचे स्वरूप कळेल. २. वारकरी संप्रदायाच्या मराठीचे स्वरूप कळेल.
Content Outline	१. महानुभाव पंथाचे भाषाविषयक ऐतिहासिक कार्य २. वारकरी संप्रदायाचे भाषाविषयक ऐतिहासिक कार्य
Module 4 (Credit1)- मराठी भाषेचे आधुनिक स्वरूप	
Learning Outcomes	१. आधुनिक कालखंडातील मराठी भाषेचे स्वरूप समजेल. २. आधुनिक कालखंडापर्यंत मराठी भाषा कशी बदलत गेली ते कळेल.
Content Outline	1. आधुनिक मराठीची विविध रूपे 2. आधुनिक मराठीचे भाषाविषयक धोरण

१. प्राचीन शिलालेखांना भेटी देऊन अहवालाचे सादरीकरण.

२. ग्रंथालयांना भेटी देऊन मराठी भाषेच्या प्राचीनत्वाच्या नोंदी तपासणे व त्याचे अहवाललेखन करून सादरीकरण करणे.

संदर्भ सूची

1. अभिजात मराठी भाषा अहवाल (महाराष्ट्र राज्य)
2. भाषावार प्रांतरचना आणि मराठी, काही परिप्रेक्ष्य, संपा. रमेश वरखेडे, साहित्य अकादमी, न्यु दिल्ली, २०१४.
3. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, प्रा. वाडीकर, त्र. पिंपळवाडकर, अभय प्रकाशन, नांदेड, १९९६.
4. मराठी भाषा : संचित आणि नव्या दिशा, संपा. विजय कुवळेकर, डी. वाय. पाटील अभिमत विद्यापीठ, पिंपरी, पुणे, २०१६.
5. महाराष्ट्राच्या सामाजिक-सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास, संपा. रमेश वरखेडे, म.रा. साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, २०२३.
6. भाषा व्यवहार व भाषाशिक्षण, संपा. सुरेंद्र ग्रामोपाध्ये, कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, २००६.

६.३ भारतीय साहित्यविचार (MAJOR ELECTIVE)

CourseTitle	भारतीय साहित्यविचार
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none">1. नाट्यशास्त्राच्या अनुषंगाने भरत मुनींच्या रससूत्राचा परिचय होईल.2. काव्यातील रस निष्पत्तीची प्रक्रिया समजून घेता येईल.3. अभिनव गुप्त, श्री शंकुक, भट्टलोल्लट व भट्टनायक या भाष्यकारांची रसचर्चा विषयी मत-मतांतरे समजून घेता येईल.4. वामनाचा रीती विचार व गुणविचार यांच्या परस्पर संबंधाचे आकलन होईल.5. आनंदवर्धनाच्या ध्वनी सिद्धांताचे ज्ञान होईल.6. संस्कृत साहित्यशास्त्रातील अलंकार विचार समजून घेता येईल.
Module 1 (Credit1)- रससिद्धांत आणि रीतीविचार	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none">१. भरतमुनीचे रससूत्र समजून घेतील.२. रस सूत्राचे भाष्यकार- अभिनव गुप्त, श्री शंकुक, भट्टलोल्लट, भट्टनायक इ.चा परिचय होईल.३. वामनाचा रीती विचार व गुणविचार जाणून घेतील.४. दण्डी, भामह यांची रितिविषयक भूमिकाचे ज्ञान होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none">१. भरतमुनीचे रससूत्र२. रस सूत्राचे भाष्यकार- अभिनव गुप्त, श्री शंकुक, भट्टलोल्लट, भट्टनायक इ.३. वामनाचा रीती विचार व गुणविचार४. दण्डी, भामह यांची रितिविषयक भूमिका
Module 2 (Credit1)- ध्वनिसिद्धांत आणि अलंकारविचार	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none">१. आनंद वर्धनाचा ध्वनी विचाराचे ज्ञान होईल.२. लौकिक ध्वनी, अलौकिक ध्वनी, रसध्वनीचा परिचय होईल.३. अलंकार विचारांचे विश्लेषण करता येईल.४. शब्दालंकार व अर्थालंकार समजून घेता येईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none">१. आनंद वर्धनाचा ध्वनी विचार२. लौकिक ध्वनी , अलौकिक ध्वनी रसध्वनी३. अलंकार विचार४. शब्दालंकार व अर्थालंकार
Module 3 (Credit1)- अहिराणी बोलीचा अभ्यास	
Learning	

Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. अहिराणी भाषेचे प्रभावक्षेत्र, व्याकरणीक वैशिष्ट्ये यांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल. २. अहिराणीमधील विविध शब्दांचा परिचय होईल. ३. विद्यार्थ्यांना बहिणाईच्या कविता मधील कवितांच्या आधारे अहिराणी बोलीच्या वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल. ४. विद्यार्थ्यांमध्ये अहिराणीमधील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. अहिराणी भाषेचे प्रभावक्षेत्र आणि अहिराणी भाषेची व्याकरणीक वैशिष्ट्ये २. बहिणाईची गाणी या काव्यसंग्रहातील निवडक कवितांच्या आधारे अहिराणी बोलीची व्याकरणीक रचना, भाषिक वैशिष्ट्ये, शब्दसंग्रह, अहिराणी संस्कृती यांचा अभ्यास <p>निवडक कविता- माहेराची वाट, कशाले काय म्हणू नही, मन, हिरीताचं देनं घेनं, गुढी उभारनी, खरा देवामधी देव, मानूस, चुल्हा पेटता पेटेना, सासुरवाशीन, देव अजब गारोडी</p>
Module 4 (Credit1)- वर्हांडी बोलीचा अभ्यास	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. वर्हा डी भाषेचे प्रभावक्षेत्र, व्याकरणीक वैशिष्ट्ये यांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल. २. वर्हारडी बोलीतील विविध शब्दांचा परिचय होईल. ३. विद्यार्थ्यांना अकसिदीचे दाने कथासंग्रहातील निवडक कथांच्या आधारे वर्हांडी बोलीच्या वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल. ४. विद्यार्थ्यांमध्ये वर्हांडीमधील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> 1. वर्हांडी बोलीचे प्रभावक्षेत्र आणि वर्हांडी बोलीची व्याकरणीक वैशिष्ट्ये 2. अकसिदीचे दाने लेखक प्रतिमा इंगोले या कथासंग्रहातील निवडक कथांच्या आधारे वर्हांडी बोलीची व्याकरणीक रचना, भाषिक वैशिष्ट्ये, शब्दसंग्रह, वर्हांडी संस्कृती यांचा अभ्यास <p>अकसिदीचे दाने लेखिका प्रतिमा इंगोले (कथासंग्रह)</p> <p>निवडक कथा - अकसिदीचे दाने, गढी, लेक भुईची, सुगरनचा खोपा</p>

१. मराठीच्या बोलींची माहिती सांगून बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व यावर विद्यार्थ्यांनी संशोधनपर लेखन सादरीकरण करणे.
२. मालवणी बोलीची माहिती सांगून लेखकांची माहिती संशोधित करून त्याचे सादरीकरण करणे.
३. अहिराणी कवितांचे वाचन करणे / परीक्षण करणे.
४. अकसिदीचे दाने या कथासंग्रहाचे अभिवाचन करणे / ग्रंथ परीक्षण करणे.

संदर्भ सूची

1. भरतमुनींचे नाट्यशास्त्र, गोदावरी केतकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३.
2. आधुनिक मराठी साहित्याची समीक्षा आणि रससिद्धांत, लक्ष्मणशास्त्री जोशी, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७२.
3. रसचर्चा, पद्माकर दादेगावकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९९४.
4. काव्यशास्त्र प्रदीप, स. रा. गाडगीळ, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, 1971.
5. अभिनव काव्यप्रकाश, रा. श्री. जोग, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1975, सातवी आ..
6. प्राचीन काव्य शास्त्र, र. पं. कंगले, मौज प्रकाशन, प्र.आ. 1976.
7. भारतीय साहित्यशास्त्र, ग. त्र्यं. देशपांडे, पॉप्युलर प्रकाशन, प्र.आ., 1958.

६.४ भाषांतरित साहित्य (MAJOR ELECTIVE)

CourseTitle	भाषांतरित साहित्य
CourseCredits	4 श्रेयांक
CourseOutcomes	<ol style="list-style-type: none"> 1. विद्यार्थ्यांना भाषांतर, अनुवाद, रुपांतर या संकल्पनांचे आकलन होईल. 2. विद्यार्थ्यांना भाषांतर प्रक्रियेचे ज्ञान होईल. 3. विद्यार्थी भाषांतराचे, अनुवादाचे सांस्कृतिक महत्त्व समजून घेतील. 4. विद्यार्थी भाषांतर, अनुवाद करण्यास प्रवृत्त होतील. 5. विद्यार्थ्यांमध्ये इतर भाषांतील साहित्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Module 1 (Credit1)- भाषांतर, रुपांतर, अनुवाद : संकल्पना, भाषांतराची प्रक्रिया आणि महत्त्व	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. विद्यार्थ्यांना भाषांतर, अनुवाद, रुपांतर या संकल्पनांचे आकलन होईल. २. विद्यार्थ्यांना भाषांतर, अनुवाद, रुपांतर प्रक्रियेचे ज्ञान होईल. ३. विद्यार्थी भाषांतराचे सांस्कृतिक महत्त्व विद्यार्थी जाणून घेतील. ४. विद्यार्थ्यांमध्ये भाषांतर करण्याची, भाषांतरित साहित्य वाचण्याची अभिरुची निर्माण होईल.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. भाषांतर, अनुवाद, रुपांतर या संकल्पनांचा परिचय आणि त्यांच्यातील साम्यभेद २. भाषांतर, अनुवाद प्रक्रियेचे स्वरूप ३. भाषांतर आणि संस्कृती यांचा सहसंबंध
Module 2 (Credit1)- हिंदी, इंग्रजी मधून मराठीमध्ये आणि मराठी मधून हिंदी , इंग्रजी भाषांमध्ये परिच्छेद, कविता इत्यादी नमुन्यांचे प्रत्यक्ष भाषांतर	
Learning Outcomes	<ol style="list-style-type: none"> १. विद्यार्थ्यांना इतर भाषांतून मराठीत भाषांतर किंवा मराठीतून इतर भाषांमध्ये भाषांतर करण्याचे तंत्र अवगत होईल. २. विद्यार्थ्यांचा शब्दसंग्रह वाढेल. ३. विद्यार्थी हिंदी, इंग्रजीतील सोप्या साहित्याचे , मसुद्याचे मराठीत भाषांतर करू शकतील.
Content Outline	<ol style="list-style-type: none"> १. परिच्छेद, कविता, वेचे, गोष्टी, बातम्या इत्यादी लिखित बाबींचे प्रत्यक्ष भाषांतर, अनुवाद
Module 3 (Credit1)- सुकेशिनी आणि इतर कथा- लेखक सुधा मूर्ती अनुवाद- लीना सोहोनी	
Learning	

Outcomes	<p>१. सुकेशिनी आणि इतर कथा- लेखक सुधा मूर्ती, अनुवाद- लीना सोहोनी या कथासंग्रहातील कथांच्या आधारे विद्यार्थी अनुवादीत साहित्याची वैशिष्ट्ये समजून घेतील.</p> <p>२. इंग्रजी आणि मराठी यांच्या व्याकरणिक रचनेतील साम्यभेद, अनेक शब्दांचे, वाक्प्रचारांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल.</p> <p>३. विद्यार्थ्यांना अनुवादीत साहित्याच्या भाषिक आणि साहित्यिक वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल.</p> <p>४. विद्यार्थ्यांमध्ये इंग्रजी साहित्याचे भाषांतर अनुवाद करण्याची अभिरुची निर्माण होईल.</p>
Content Outline	<p>१. सुकेशिनी आणि इतर कथा या कथासंग्रहातील कथांचा अनुवादीत साहित्य म्हणून अभ्यास (मूळ इंग्रजी आणि अनुवादीत मराठी दोन्ही पुस्तकांची रचना, शब्दसंग्रह, ओघवतेपणा, साहित्यिक मूल्य यांचा तौलनिक विचार)</p>
Module 4 (Credit1)- आधेअधुरे (नाटक)- लेखक मोहन राकेश, अनुवाद- विजय तेंडूलकर	
Learning Outcomes	<p>१. आधेअधुरे- लेखक मोहन राकेश, अनुवाद- विजय तेंडूलकर या नाटकाच्या आधारे विद्यार्थी अनुवादीत साहित्याची वैशिष्ट्ये समजून घेतील.</p> <p>२. हिंदी आणि मराठी यांच्या व्याकरणिक रचनेतील साम्यभेद, अनेक शब्दांचे, वाक्प्रचारांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल.</p> <p>३. विद्यार्थ्यांना अनुवादीत साहित्याच्या भाषिक आणि साहित्यिक वैशिष्ट्यांचे विश्लेषण करता येईल.</p> <p>४. विद्यार्थ्यांमध्ये हिंदी साहित्याचे भाषांतर अनुवाद करण्याची अभिरुची निर्माण होईल.</p>
Content Outline	<p>1. आधेअधुरे या नाटकाचा अनुवादीत साहित्य म्हणून अभ्यास (मूळ हिंदी आणि अनुवादीत मराठी दोन्ही पुस्तकांची रचना, शब्दसंग्रह, ओघवतेपणा, साहित्यिक मूल्य यांचा तौलनिक विचार)</p>

१. मराठीच्या बोलींची माहिती सांगून बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व यावर विद्यार्थींनिनी संशोधनपर लेखन सादरीकरण करणे.
२. मालवणी बोलीची माहिती सांगून लेखकांची माहिती संशोधित करून त्याचे सादरीकरण करणे.
३. अहिराणी कवितांचे वाचन करणे / परीक्षण करणे.
४. अकसिदीचे दाने या कथासंग्रहाचे अभिवाचन करणे / ग्रंथ परीक्षण करणे.

संदर्भ सूची

1. सुकेशिनी आणि इतर कथा, लेखक सुधा मूर्ती, अनुवादक लीना सोहोनी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस , पुणे.
2. आधेअधुरे, लेखक मोहन राकेश, अनुवादक विजय तेंडूलकर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
3. भाषांतर, रूपांतर, अनुवाद, डॉ. सदा कऱ्हाडे
4. वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, संपा. प्रभा गणोरकर आणि इतर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
5. मराठी वाङ्मय कोश, खंड ४, संपा. विजया राजाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ